

İDARE

Dahiliye Vekaletinin Aylık Mecmuası

Yıl: 11

Mart 1938

Sayı: 121

RESMÎ KISIM

Takdirnameler.

Kıdem durumuna itirazlar Tefsirler

Kararname ve Nizamnameler Tamimler.

MAKALELER

Belçika'da İdarî İslahat.

ALİ KEMALİ AKSÜT

İngiltere'de memur rejimi n,

HAŞAN ŞÜKRÜ ADAL

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

1938

Resmî Kısım

Takdirname ile taltif edilen

Valiler

- Erzurum Valisi Haşim İşcan : Sıhhat ve İçtimaî Muavenet iş İşlerine verdiği ehemmiyet ve gösterdiği alâkadan ötürü Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.
- » » » » Okul kurağı yaptırılmasında, Öğretmen aylıklarının düzgün verilmesinde ve diğer kültür işlerinin inkişafı yolunda gösterdiği mesaiden dolayı Kültür Bakanlığınca takdirname ile taltif edilmiştir.
- » » » » Kaçakçılığın meni yolundaki çalışmasından ötürü Gümrük ve İnhisarlar Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.
- Kütahya Valisi Sedat Erim: Simav kazasında Şaphane nahiyesinde Demirci, Bozkuş, Bul gaz köylerinde yeniden yaptırdığı ilk okul binalarından dolayı Kültür Bakanlığınca takdirname ile taltif edilmiştir.

- Bolu Valisi Salim Gün doğan :Eski ve harap bir binadan ibaret olan Bolu memleket hastanesi yerine yeniden elli yataklı modern bir hastane yapılmasını temin suretiyle halkın sıhhat ihtiyacına karşı gösterdiği alâkadan dolayı Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.
- Samsun Valisi Fuat Toksal: Kültür işleri alanında gösterdiği faaliyetten dolayı Kültür Bakanlığınca takdirname ile taltif edilmiştir.
- Bursa Valisi Şefik Soyer: Reiscumhur Atatürk'ün ve Başvekilin Bursa'yı teşriflerinde yapılan karşılamada ve Merinos fabrikasının küşat resminde görülen intizam ve mükemmeliyetten dolayı Dâhiliye Vekâletince takdirname ile taltif edilmiştir.

Takdirname ile taltif edilen Kaymakamlar

- Kadıköy kaymakamı Cenap Aksu Aksaray kazası kaymakamı inan 24 köyde kurulan büyük modern okulların bitirilmesinde yani kurulan Sağlık köyündeki göçmen evlerinin yapılmasında, köy kanunu hükümlerinin her yerde tatbikinde ve kazayı ağaçlandırmakta gösterdiği değerli çalışmasından ötürü Niğde vilâyetince takdirname ile taltif edilmiştir.

Emet kaymakamı Osman Dalay: Kazası dâhilinde amele mükellefinin vaktinde yola şevklerinde ve köylünün zirâi ve İktisat kalkınmaları uğrındaki sayı ve gayreti ile muhacirlerin iskânı hususundaki mesaisi ve kazanın İdarî umur ve muamelâtında gösterdiği dikkatten dolayı Kütahya vilâyetince takdirname ile taltif edilmiştir.

Bismil kaymakamı Mehmet Ali Şeyh Abdürrahim çetesinin tenkilinde Öncel: hüsnü hizmeti görüldüğünden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Silvan kaymakamı Ekrem: Şeyh Abdürrahim çetesinin tenkilinde hüsnü hizmeti görüldüğünden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Bozüyük kaymakamı Emin Coşan: Bozüyük ve İnönü istasyonları arasında 20/1/933 tarihinde bozulan demiryolu akşamının sürati tamirinde mesai ve ikdamatı görüldüğünden dolayı Bilecik vilâyetince takdir edilmiştir.

Akçaabat kaymakamı Fuat Ülgener: Kazanın sahilde bulunan Akçakale köyü jandarma karakol binasının inşasında iyi hizmetinden dolayı Trabzon vilâyetince takdir edilmiştir.

Adıyaman kaymakamı Haşan Bütün kaza muamelâtında normalin fevkinde ve birinci derecede görülen mesaisinden dolayı Malatya vilâyetince takdir edilmiştir.

Hayrabolu kaymakamı

Süleyman Onur:

Sıtma mücadelesinde ve binne tice halkın sıhhatine karşı gösterdiği alâkadan dolayı Tekirdağ vilâyetince takdir edilmiştir.

Aşkale kaymakamı Esat Onat

:Tercan hapisanesinden firar eden Dereköylü sabıkalı hırsızlardan Karabey'in yakalanmasındaki faaliyetinden dolayı Erzurum vilâyetince takdir edilmiştir.

Arapçay kaymakamı Bekir

Suphi Aktan

: 936 malî yılında hususî muhabir sebebe tahsilât işlerinde gösterdiği gayret ve faaliyetten dolayı Kars vilâyetince takdir olunmuştur.

Takdirname ile taltif edilen Mektupçular

Mektupçu Aziz Aytekin:

İşleri sürat ve intizam içinde yürütmek ve eshabı mesalihe her türlü teshilâtı gösterdiğinden dolayı Giresun vilâyetince takdir edilmiştir.

Mektupçu Faik Polat:

Vilâyetin umuru tahşiyasını hüsnü tedvirde ve kalemin intizamını temin ile işlerin günü gününe çıkmasında gösterdiği liyakat ve gayretten dolayı Trabzon vilâyetince takdir edilmiştir.

Mektupçu H. Hilmi Oluğ:

Mektupçuluk ödevini intizam ve dürüstlikle yaptığından, çocuk esirgeme kurumu asbaşkanı sı

fatile 280 fakir çocuğa her gün sıcak yemek yedirmeği temine muvaffak olmasından dolayı Zonguldak vilâyetince takdir edilmiştir.

Takdirname ile taltif edilen Nüfus Müdürleri

- Nüfus müdürü sadettin Onat : Gizli doğum, ölüm, evlenme, tes cil muamelelerini ikmal ve soyadı işlerinin arkasını almak hususunda sarf ettiği mesai ve vazifesini ifa hususundaki gayretinden dolayı Giresun vilâyetince takdir edilmiştir.
- Nüfus müdürü Tahir Güran :Selefinden teraküm eden nüfus muamelâtını ve mülkiye müfettişlerinin tenkit etmiş olduğu hususta vaktinde ikmale muvaffak olmasından dolayı Konya vilâyetince takdir edilmiştir.
- Nüfus müdürü Talât Birdal Nüfus işlerinde gösterdiğine saiden dolayı Erzincan vilâyetince takdir edilmiştir.

Takdirname ile taltif edilen Nahiye Müdürleri

- Gürsu nahiyesi müdürü Halil İbrahim Demirpençe Gürsü köylülerinin yüksek yar ve teberrülerinin kanunî pençe: formalitelere tamamen riayet edilerek güzel ve verimli bir şekilde nahiye merkezinde vücuda getirilen hükümet konağının inşasında göstermiş olduğu sây,

gayret ve faaliyetten dolayı Bursa vilâyetince takdimname ile taltif edilmiştir.

Atabey nahiyesi müdürü

Şemseddin Yavru:

Kültür işlerindeki alâka ve mu vaffakiyetinden dolayı Isparta vilâyetince takdir edilmiştir.

Lâçın nahiyesi müdürü Kâzım Biter:

Köy yollarında gösterdiği gayret ve muvaffakiyetinden dolayı Çorum vilâyetince takdimname ile taltif edilmiştir.

Turanlı nahiyesi müdürü

Rıza Erpulat

Çalar köyünde Zühtü'nün dükkânında yapılan baskın hâdisesi faillerini kısa bir zaman içinde silahlarıyla birlikte yakaladığından 1851 sayılı kanunun 2 inci maddesi mucibince İzmir vilâyetince takdir edilmiştir.

Ahmetli nahiyesi müdürü

Ahmet Peçen:

Amelenin iş başına gelmesini ve muntazam, çalışmasını temin suretiyle Manisa sıtma mücadele mıntkası, Turgutlu şubesi dâhilindeki Urganlı bataklığında ileri derecede yardımı görüldüğünden Sıhhat Vekâletinin emriyle 1851 sayılı kanunun 3 üncü maddesi mucibince Manisa vilâyetince takdir edilmiştir.

Sinan nahiyesi müdürü Hakkı

Şeyh Abdürrahim çetesinin tenkilinde hüsni hizmeti görüldüğünden dolayı Vekâletçe takdir edilmiştir.

Kurşunlu nahiyesi müdürü

Celâl Tümay:

Köy yolları inşasında ve köy iş dürülerinde gösterdiği faaliyetten dolayı Malatya vilâyetince takdir edilmiştir.

Perveri nahiyesi müdürü Enver Köy yolları inşasında ve köy işlerinde
Sokullu: gösterdiği faaliyetten dolayı Malatya
vilâyetince takdir edilmiştir.

Keferdiz nahiyesi müdürü Zeki Köy yolları inşasında ve köy işlerinde
Dündar: gösterdiği faaliyetten dolayı Malatya
vilâyetince takdir edilmiştir.

Ortaköy nahiyesi müdürü Hayri Köy yolları inşasında ve köy işlerinde
Korkmaz: gösterdiği faaliyetten dolayı Malatya
vilâyetince takdir edilmiştir.

Hasan çelebi nahiyesi müdürü Köy yolları inşasında ve köy işlerinde
Tevfik Arpacı: gösterdiği faaliyetten dolayı Malatya
vilâyetince takdir edilmiştir.

Karadere nahiyesi müdürü Köprübaşı nahiyesi müdürü iken kültür ve
Abdurrahman Çalık: bayındırlık işlerinde hüsni hizmeti
sabrettiğinden dolayı Trabzon vilâyetince
takdir edilmiştir.

Zir nahiyesi müdürü Mesrur Konur nahiyesi müdürü iken kültür
Yılmaz Er: sahasında gösterdiği faaliyet ve gayretten
dolayı Ankara vilâyetince takdir edilmiştir.

Zir nahiyesi müdürü Mesrur Konur nahiyesi müdürü iken Keskin
Yılmaz Er: hükümet doktoru Cemalin faillerinin
tutulmasında görülen gayret ve faaliyetinden
dolayı Ankara vilâyetince takdir edilmiştir.

Zir nahiyesi müdürü

Mesrur Yılmaz Er:

Konur nahiyesi müdürü iken emniyet ve asayişin temini ve köy yolları ile okullarının yaptırılmasındaki mesaisinden dolayı Ankara vilâyetince takdir edilmiştir.

Cennet abat nahiyesi müdürü

Şükrü Çetinkaya:

Nahiye hükümet konağının miratında gösterdiği gayretten dolayı Kars vilâyetince takdir edilmiştir.

Kıdem durumuna itirazlar

Erzurum vali muavini Hilmi Balcının kıdem durumuna itirazını havi dilekçesi üzerine tetkik olunan sicillinde mumaileyh 70 lira maaşı 14/6/933 tarihinde aldığına göre tabloda 80 lira maaş alanların 17 incisi gösterilmesinin yerinde olmadığı anlaşılmış ve durumu 13 sıra numarasına tashih edilmiştir.

22/4/938

1— Yenice kaymakamı Hamdi Sönmez'in kıdem durumuna itirazını havi dilekçesi üzerine tetkik olunan sicillinde birinci sınıf kaymakamlık maaşını 1/9/929 tarihinde aldığına göre tabloda 16/6/930 gösterilmesinin yerinde olmadığı anlaşılmış ve durumu 55 lira maaş alanların 30 sıra numarasına tashih edilmiştir.

2—Torbalı kaymakamı Halit Ergene'nin kıdem durumuna itirazını havi dilekçesi üzerine yapılan tetkikatta Tefenni kaymakamı iken izinsiz olarak memuriyet mahallini terk ettiğinden müstafi sayılarak vazifesinden inilak ettirildiği ve mumaileyhin bu karara vaki itirazı üzerine tekrar yapılan tahkikat neticesinde ailesini tedavi ettirmek üzere Burdura geldiği ve geldiğinin ikinci günü vilâyete müracaat ederek ailesini tedavi ettirdiği doktor raporu ile tespit edildiği cihetle mumaileyhin müstafi addine dair olan kararın iptali ile Torbalı kaymakamlığına kadar geçen müddet zarfında mezun addedilmesi 20/10/936 tarihinde Vekâletin onayına iktiran ettiği anlaşılmış ve kıdemde eski vaziyeti nazara alınarak durumunun buna göre tashihi zarurî bulunmuş olduğundan yeri 45 lira maaş alanların üçüncüsü olarak tashih edilmiştir.

Tefsirler

Teşviki sanayi Kanununun 31 inci maddesinin tefsiri

Tefsir No. 229

28 Mayıs 1927 tarih ve 1055 sayılı Teşviki Sanayi Kanununun 31 inci maddesi mucibince vergi ve rüsum muafiyetlerinden istifade eden sınaî müesseseler bu vergi ve rüsumun tahakkuk tarzına ait olmak üzere taallük eyledikleri kanunlarda muayyen olan muamelâtı ifa etmedikleri takdirde bu hareketlerinden dolayı yalnız o kanunlarda yazılı cezalara tâbi olup vergi ve rüsum muafiyetinden mahrum olmazlar.

30/3/1938

3868 sayılı Resmî Gazetede münteşir 2/8323 numaralı kararname haşiyesine bakınız.

Kararname ve Nizamnameler

2

Kararname No. 8304**Neşir tarihi: 31/3/1938**

İktisat Vekilliğinin 18/8/1937 tarih ve 4509/40382 sayılı tezkeresiyle teklif ve Şûrayı Devletçe görülerek 22/2/ 1938 tarih ve 4070 sayılı tezkere ile tadilen tevdi edilen ilişik (Yumurta İhracatının Murakabesine dair Nizamname) nin meriyete konulması İcra Vekilleri Heyetinin 18/3/1938 tarihli toplantısında onanmıştır.

18/3/1938

Yumurta ihracatının murakabesine dair nizamname

FASIL — I

Umumî hükümler

Madde 1— Türkiye'den ihraç edilecek yumurtalar, ticarete taşışın menî ve ihracatın murakabesi ve korunması hakkındaki 1705 numaralı kanun ile bu kanuna ek olan 3018 numaralı kanun mucibince, bu nizamname hükümleri dairesinde, kontrole tâbidir.

Madde 2— Aşağıda yazılı hallerde ihraç edilecek yumurtalar kontrole tâbi tutulmaz:

A - Herhangi şekilde kabuklarından ayrılmış yumurtalar,

B - 500 adetten fazla olmamak şartıyla yolcu beraberinde götürülecek yumurtalar ile dördüncü maddede sayılan kontrol merkezlerinden maada yerlerden hemhudut memleketlere ve Adalar Denizindeki bütün adalarla Girit ve

Kıbrıs dâhil olmak üzere Türk sahillerine mücavir sair adalara 500 liralığa kadar yapılacak ihracat,

C - Vapur ve gemi kumanyaları için bir gemiye 5 büyük sandıktan veya 7200 adetten fazla olmamak şartıyla liman ve iskelelerimizden çıkarılacak yumurtalar,

Madde 3— Bu nizamname hükümleri dairesinde yapılacak kontrol işleri İktisat Vekâleti tarafından görülür.

Madde 4 — Yumurta ihracatı aşağıdaki merkezlerden yapılır:

Trabzon, Giresun, Ordu, Fatsa, Samsun, İnebolu, İstanbul, Uzunköprü, İzmir, Antalya, Mersin.

İktisat Vekâleti göreceği lüzum üzerine muvakkat kontrol ve ihraç merkezleri ihdasına salahi yetlidir.

Muvakkat bir kontrol ve ihraç merkezinde işe başlanacağı ve işe nihayet verileceği zamanlar bir ay evvel İktisat Vekâletince Resmî Gazete ve diğer bir gazete ile ve mahallinde de münasip surette ilân olunur.

İhracatçı tarafından vuku bulacak talep üzerine, İktisat Vekâletince imkân görüldüğü takdirde, harcırah ve masarifi talibi tarafından verilmek şartıyla, bir kontrol merkezindeki memur yakın iskelelere ihracatı kontrol için gönderilebilir.

Madde 5 — Yumurta ihracatçılarının yumurta işlemeye elverişli depoları olması ve ihraç olunacak yumurtaların burada işlenmesi mecburidir. Bir kaç ihracatçının müşterek bir deposu bulunması caizdir.

İhracata mahsus yumurtaların bulundurulacağı veya işleneceği depoların haiz olması lâzım gelen rutubetsizlik, korkusuzluk, aydınlık ve kâfi derecede geniş olmak gibi sıhhi ve teknik şartlar İktisat ve Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletlerince müştereken yapılacak bir talimatname ile tespit olunur.

Bu depolarda yumurtaların layık veçhile muayenesi için bulundurulması muktezi vesaitin nevi, vasıfları ve miktarı İktisat Vekâletince tayin edilir.

Madde 6 — Soğuk hava depolarında ve mümkün oldukça demiryolu vagonlar ile ambarlarında ve gemi am-

barlarında yumurtaların, koku neşredici maddelerle bir arada tutulmaması ve rutubetten müteessir olacak şeraitte bulundurulmaması lâzımdır.

Madde 7 — Yumurta sandıklarının yükleme ve indirmesinde plâtfon veya plâtfon istimaline imkân olmayan liman ve iskelelerde yalnız sapan kullanılacaktır. Plâtfon veya sapan kullanılacak liman ve iskelelere yükleme ve boşaltma şekil ve şeraiti İktisat Vekâleti tarafından tayin olunur.

FASIL — II

Yumurtaların tasnifi

Madde 8 — İhraç edilecek yumurtalar:

A - Yenmeğe mahsus yumurtalar,

B - Sanayie mahsus yumurtalar olmak üzere iki kısma ayrılır.

Madde 9 — Yenmeğe mahsus yumurtaların: Kırık, çatlak, bozuk, küflü, kirli, yıkanmış, su veya başka bir mayi ile silinmiş, zımparalanmış, kazınmış, işleri benekli ve kanlı, dışları saman sarılı olmaması şarttır.

Yenmeğe mahsus yumurtaların hususî bir lâmba ile muayene edilmek şartıyla işlenmeleri mecburidir.

Madde 10 — Yenmeğe mahsus yumurtalar «Birinci», «İkinci» ve «Konserve» olarak üç nevi ayrılır.

1 — Birinci nevi yumurtalar, «Tam taze» ve «Taze» olmak üzere ikiye ayrılır.

A - «Tam taze» yumurtalar: Lâmbadan geçirilmek suretiyle yapılan muayenelerinde akları şeffaf, sarıları ortada sabit veya gayet az müteharrik bulunan ve gayet az vazıh görünen ve hava tabakası 5 milimetreyi geçmeyen yumurtalardır.

B - «Taze» yumurtalar: Akları şeffaf olup sarıları tam taze yumurtalara nispeten daha müteharrik ve oldukça vazıh görünen ve hava tabakası 8 milimetreyi geçmeyen yumurtalardır.

2— Hava tabakası 12 milimetreyi geçmeyen yumurtalar ikinci nevi sayılır.

3— Konserve yumurtalar da ikiye ayrılır:

A - Soğuk havada muhafaza edilmek suretiyle konserve edilenlerin aklarının şeffaf, sarılarının kabuğa değmez halde müteharrik olması, hava tabakalarının da 10 milimetreyi geçmemesi lâzımdır.

B - Sair suretlerle konserve edilmiş olan yumurtaların da yine aklarının şeffaf, sarılarının kabuğa değmez halde müteharrik olmaları ve hava tabakalarının 8 milimetreyi geçmemesi lâzımdır.

Madde 11 — Yenmeğe mahsus yumurtalar aşağıda gösterildiği ağırlık üzerine dört sınıfa ayrılmıştır:

- 1) 40-50 gram kadar olanlar, küçük,
- 2) 46-50 gram kadar olanlar, orta,
- 3) 51-55 gram kadar olanlar, iri,
- 4) 56 gramdan yukarı olanlar, ekstra.

Madde 12 — Yenmeğe mahsus yumurta sandıklarının her biri içinde ancak aynı nevi ve sınıftan yumurta bulunur. Bu sandıklarda mecmuu itibariyle en çok % 5 e kadar nevi ve sınıf farkına müsaade edilir.

Madde 13 — İkinci nevi ve konserve yumurta sandıklarında % 10 a kadar «hafif kirlilik yumurtalar bulunabilir.

' Hangi yumurtaların temiz, «hafif kirlili» veya «kirlili» addedileceği, İktisat Vekâletince tespit edilecek numunelere göre tayin olunur.

Madde 14 — Yenmeğe mahsus yumurtalar haricinde kalan yumurtalar, sanayide kullanılmak üzere ve «sanayie mahsus yumurta» adı altında ihraç olunabilirler. Bu yumurtaların her biri üzerine konulacak işaret İktisat Vekâletince tayin olunur.

Bu yumurtalar arasında kırık, çatlak ve bozuk yumurtaların bulunması caiz değildir.

FASIL — III

Yumurta sandıkları

Madde 15 — Yumurta sandıkları büyük, küçük ve paket olmak üzere üçe ayrılır.

Büyük sandıklarda 1440, küçük sandıklarda 720 ve paket sandıklarda 360 yumurta bulunur.

Madde 16 — Birinci nevi yumurtalar yalnız küçük veya paket sandıklarda, ikinci nevi ve konserve yumurtalar ile sanayie mahsus yumurtalar büyük sandıklarda ihraç olunur.

Ancak İktisat Vekâleti, icabında, bazı memleketlere birinci nevi yumurtaların büyük sandık ile de ihracına müsaade edebilir.

Madde 17 — Büyük sandıklar biri ekstra ve iri, diğeri orta ve küçük yumurtalara mahsus olmak üzere ikiye ayrılır. Ekstra ve iri yumurtaya mahsus büyük sandıkların boyları 180—185X52—53X23—26 santimetredir. Orta ve küçük yumurtalara mahsus sandıkların boyları 170—180X 50—52X21—22 santimetredir.

Küçük sandıklar 180—185X52—53X12,5—13 santimetre ebadında sandıklardır. Küçük sandıklar ikiye bölünecek şekilde de olabilir.

Paket sandıkların uzunluğu 63,5, genişliği 30,5, derinliği 33 santimetredir.

Madde 18,— Yumurta sandığı imali için kullanılacak kerestelerin kuru, kokusuz, reçinesiz olması şarttır.

Yumurtalar sandıklara kuru ve kokusuz talaş yataklar veya mukavva hücreler içinde yerleştirilir.

Yumurtaların nevi ve sınıflarına göre sandıkların üzerine konacak yazılar ve markalar ile bunların şekli ve konulacağı yerler ve kontrol edildiğini gösterir işaretler İktisat Vekâletince tayin olunur. Sandıklar temiz olacak ve üzerlerinde yukarı ki fıkra yazılanlardan başka işaret, boya ve saire bulunmayacaktır.

Madde 19 — Yumurta ihracatçısı yenmeğe mahsus yu-

murta sandıklarının içine isim ve adresini, yumurtanın nevi ve sınıfını, yumurtanın işlendiği mahal ve işleme tarihini ve yumurtayı işleyen ustabaşının isim veya numarasını havi Türkçe ve Fransızca veya Türkçe ile beraber yumurtanın gönderileceği memleketin lisanı ile ve İktisat Vekâletince tespit edilecek formül dairesinde yazılmış bir fiş bulundurmağa mecburdur.

FASIL — IV

Kontrolün şekli ve icrası sureti

Madde 20 — Yumurta ihraç edecek tacir veya mümessili, formülü İktisat Vekâletince tespit olunacak bir beyanname ile kontrol memurluğuna müracaat ederek ihraç edeceği malın kontrolünü ister.

Kontrol beyannamenin tevdiinden itibaren en geç 24 saat zarfında yapılır.

Madde 21 — Kontrol, ihracatçının deposunda veya liman dâhilindeki hususî veya resmî depolarında yapılır.

İhracatçı veya tahriren göstereceği bir vekili kontrol esnasında hazır bulunmakla mükelleftir.

Kontrol, ihraç edilecek partinin içinden en az % 5 nispetinde sandıkların tefrik ve muayenesi suretiyle icra edilir. Kontrol memurları yumurta işleme yerlerini, depolarını ve ihracat için işlenen yumurtaları teftiş ve murakabe edebilirler.

Madde 22 — Kontrol edilen mal, kontrol memurunca bu nizamname hükümlerine uygun görüldüğü takdirde, sandığın baş taraflarına yumurtanın cins ve nev'i ile kontrol mahallini gösterir bir etiket yapıştırırlar. Bu etiketin üzerine muayene tarihini havi bir kontrol damgası basılır. Bu damganın bir kısmı etiketin, bir kısmı da sandığın üzerine gelecektir. İhracatçısına da bir kontrol vesikası verilir.

Kontrol edilmiş sandıkların, bilahare açılmalarına mâni olmak üzere İktisat Vekâletince tayin edilecek şekilde, mühürlenmeleri mecburidir.

Madde 23 — Üzerinde etiket ve kontrol damgası ve mührü bulunmayan ve kontrol vesikası ibraz edilmeyen veya 25 inci maddede yazılı müddetleri doldurmuş olan yumurtaların ihracına gümrük idarelerince müsaade edilmez.

Madde 24 — Kontrol edilmiş olan bir partiye ait sandıkların açılması, markalarının veya kontrol işaretlerinin değiştirilmesi, etiketlerinin çıkarılması ancak kontrol memurunun huzuru ile yapılabilir.

Kontrol vesikasının ait olduğu mal müteaddit defada ihraç edilecek ise alâkadar ihracatçı veya mümessilinin talebi üzerine kontrol vesikası icabı kadar parçalara bölünebilir. Kontrolten sonra yumurtaların kısmen veya tamamen ihracından vazgeçen ihracatçı kontrol vesikasını hemen kontrol memuruna geri vermeğe mecburdur. Ancak ihracatçı kısmen ihraçtan vazgeçmiş ise çıkaracağı miktar için kendisine yeni bir kontrol vesikası verilir.

Madde 25 — Haziran iptidasından eylül sonuna kadar olan devrede kontrol tarihinden itibaren 4 ve diğer aylarda 7 gün içinde ihraç edilmeyen yumurtalar, tekrar muayeneye tâbi tutulur.

Madde 26 — Daha evvel kontrol edilmiş olan yumurtalar ihraç edilinceye kadar her zaman ve her yerde tekrar kontrol edilebilir.

Bu maksatla yumurta sandıklarından yüzde beşe kadar bir miktarını açtırıp muayene etmeğe kontrol memuru salâhiyetlidir. Muayene neticesinde nizamname hükümlerine muhalif bir hal görüldüğü takdirde kontrol memuru, imkân varsa 28 inci maddede yazılı olduğu üzere yumurtaları çizerek, açılmış sandıklar ile bir de açılmamış sandığı ihracatçı veya mümessili ile birlikte mühürlemek suretiyle numune olarak alır. Bunun üzerine 5 inci fasılda yazılı olduğu şekilde muamele yapılmakla beraber ihracatçının elindeki vesikaya istinaden malın gümrükten geçirilmemesi kontrol memurluğunca gümrüğe bildirilir ve gümrük idaresince de ihracat muamelesi durdurulur.

FASIL — V

Nizamname hükümlerine muhalif hareketler

Madde 27 — Kontrol esnasında bu nizamname hükümlerine aykırı bir hal görülecek olursa keyfiyet İktisat Vekâleti kontrol memuru tarafından tanzim olunacak zabıt varakası ile tespit olunur. Zabıt varakası dört nüsha olmak üzere kaleme alınır.

İhracatçı veya mümessili münderecatına itirazı olmadığı takdirde zabıt varakasını derhal imzalamağa mecbur olduğu gibi itirazı varsa itirazının neden ibaret olduğunu zabıt varakasının hususî hanesine derhal yazıp imzalamağa mecburdur.

Zabıt varakalarının bir nüshası alâkadar ihracatçıya veya mümessiline verilir. Diğer nüshaları kontrol memurluğunda muhafaza edilir.

Madde 28 — İhracatçının zabıt varakası münderecatına itirazı halinde, ihtilâf mevzuu olan yumurtalar hava payı, leke ve kir gibi hudutları çizgi ile gösterilebilen hususlar silinmez mürekkeple çizildikten sonra münasip bir kap içine konarak kontrol memuru ile ihracatçı veya mümessili tarafından müştereken mühürlenir.

İhtilâf mevzuu kontrol memurunun müracaatı üzerine 48 saat içinde 29 uncu maddede yazılı heyet tarafından, kontrol memuru ile alâkadar ihracatçı veya mümessili hazır bulunduğu halde, tetkik olunur.

Madde 29 — Kontrol esnasında görülecek nizamnameye aykırı hareketlerden dolayı çıkacak ihtilâfları tetkik ederek karara bağlamak üzere aşağıda gösterilen şekilde bir heyet teşkil olunur:

A - Mahallî ticaret odası tarafından bir sene müddetle intihap olunacak ve intihabı İktisat Vekâletince tasdik edilecek yumurtadan anlar bir zat ve bunun hazır bulunmadığı zaman heyete girmek üzere aynı suretle seçilecek yedeği,

B - Borsa bulunan yerlerde borsa komiseri, borsa bulunmayan yerlerde ticaret ve sanayi odası başkâtibi, yedek olarak vekilleri bulunur.

C - İktisat Vekâletince seçilecek yumurtadan anlar bir zat ve bunun hazır bulunmadığı zaman heyete girmek üzere aynı suretle seçilecek yedeği,

Ticaret odası bulunmayan yerlerde A fıkrasında gösterilen aza doğrudan doğruya İktisat Vekâletince seçileceği gibi ne borsa, ne de ticaret odası bulunmayan yerlerde B fıkrasında yazılı aza yerine gümrük idaresinin bu işe ayıracağı memuru veya icabında bunların yedekleri heyete dâhil olurlar.

Aza ihracatçının usul ve fûruundan veya dördüncü dereceye kadar civar hısımlarından olduğu veya müstahdemi bulunduğu takdirde heyete iştirak edemez.

Madde 30 — Heyet kontrol memuru tarafından evvelce alınıp kendisine tevdi olunan ihtilâflı yumurtaları tetkik ettikten sonra ihtilâf mevzuu hakkındaki kanaatlerine müstenit kararlarını, mucip sebeplerde, sarih olarak zabıt varakasının hususî hanesine yazıp imzalar.

Madde 31 — Heyetin tetkik neticesinde vereceği karar ihracatçı veya mümessili tarafından ileri sürülen itirazı haklı gösterdiği takdirde malın ihracına müsaade olunur. Bu takdirde zabıt varakasının heyetin kararını ihtiva eden bir nüshası malûmat olmak üzere İktisat Vekâletine gönderilir.

Madde 32 — Zabıt varakasına ihracatçı veya mümessili tarafından bir güne itiraz vaki olmadığı veya itiraz edilip te 29 uncu madde mucibince teşkil olunan heyetçe yapılan tetkikat neticesinde nizamname hükümlerine aykırı bir hareket vukua getirildiği tespit edilmiş olduğu halde malın ihracına müsaade olunmaz ve zabıt varakasının bir nüshası takibat icra olunmak üzere Cumhuriyet müddeiumumiliğine tevdi olunur ve bir nüshası İktisat Vekâletine gönderilir.

Kontrol memurları tanzim ettikleri zabıt varakalarının birer nüshasını muhafaza ederler.

Madde 33 — Vasıfları, tasnifi veya ambalajları itibariyle bu nizamnamenin 9 ilâ 19 uncu maddeleri hükümlerine uymayan yumurtaları kontrole arz edenler hakkında 3018 nu-

maralı kanunun 8 inci maddesi mucibince ve bunun haricinde kalan hallerde 1705 numaralı kanuna göre takibat yapılır.

Madde 34 — 19/2/1936 tarihli Kabuklu Yumurta İhracatı Nizamnamesi işbu nizamnamenin meriyete girdiği tarihten itibaren kaldırılmıştır.

Madde 35 — Devlet Şûrasınca görülmüş olan bu nizamname hükümleri Resmî Gazetede neşri tarihinden 15 gün sonra meriyete girer.

Madde 36 — İşbu nizamname hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Kanun No.	Düster Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
2/1351	Kabuklu yumurta ihracatına dair nizamname (Bu nizamname 2/4014 numaralı kararname ile meriyete konulmuş olan nizamname nin 32 inci maddesi ilga edilmiştir.)	3	15 1545	2822
2/4014	Kabuklu yumurta ihracı nizamnamesi (Bu nizamname 2/8304 numaralı nizamnamenin 34 üncü maddesiyle ilga edilmiştir.)	3	17 393	3236
1705	Ticarette taşışın menı ve ihracatın korunması hakkında kanun	3	11 1843	1524
3018	Ticarette taşışın menı ve ihracatın murakabesi ve korunması hakkındaki 1705 numaralı kanuna ek kanun	3	17 1250	3336

TÜRKOFİS BAŞKANLIĞI**T. P. Asb.****ÖZ:**

*2/8273 sayılı kararname ve
tatbikatı hakkında*

Sayı: 3637

Ülkemiz ile olan ticaret muvazeneleri lehimize bir aktivite irap ederken 1937 senesi dış ticaret istatistiklerine nazaran bu vaziyetlerde değişiklikler husule gelmiş olan memleketlerle vuku bulacak ticarî tevdiat şekli ve bazı maddeler ithalâtının tâbi tutulabileceği hususî rejim hakkındaki 15/ 3/1938 tarih ve 2/8273 sayılı kararname suretiyle bu kararnameye istinaden hazırlanmış olup 7/4/1938 tarih ve 3876 sayılı Resmî Gazetede intişar eden iki ilân sureti ilişik olarak gönderilmiştir.

Saygılarımla.

7/4/1938

KARARLAR DAİRESİ Md.**Karar sayısı: 2/8273****KARARNAME**

Türkiye ile ticaret muvazenelerinde Türkiye lehine kayda değer bir aktivite mevcut iken 1937 Türk hariçî ticaret istatistiklerine nazaran anormal sebeplerle bu vaziyetlerinde değişiklik hâsıl olmuş ve Türkiye'ye karşı aktif hale girmiş memleketlerin ticaret tediyelerininin tâbi olacakları esaslar ve 2/7005 sayılı kararnamenin dördüncü

maddesine tâbi memleketler ithalâtı ile herhangi bir memlekettten yapılacak bazı maddeler ithalâtının sureti icrası hakkında hazırlanan ilişik kararın meriyete konulması; İktisat Vekilliğinin 11/3/938 tarih ve 2592 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 15/3/ 938 tarihinde onanmıştır.

15/3/938

KARAR

Madde 1— Türkiye ile ticaret muvazenelerinde öteden beri Türkiye lehine kayda değer bir aktivite mevcut iken, 1937 Türk haricî ticaret istatistiklerine nazaran a- normal sebeplerle bu vaziyetlerinde değişiklik hâsıl olmuş ve Türkiye'ye karşı aktif hale girmiş memleketler ticarî tediyeleri aşağıdaki esaslara tâbi tutulur:

a) Türkiye'den bu memleketlere vaki olacak ihracat bedellerinden mütehasıl dövizler ihracatçılar tarafından Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına satılır. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası bu dövizlerin, memleket itibariyle ayrı ayrı hesaplarını tutar.

b) Bu memleketlerden vaki olacak ithalât için, yukarıdaki fıkrada yazılı alâkalı memlekete ait hesap yekûnunun ancak yüzde seksenine kadar döviz itasına müsaade olunur.

c) Bu memleketler ve bu memleketlerle hususî takas mevzuu olabilecek mallar % 20 döviz payı mahfuz kalmak şartıyla, İktisat Vekilliğince tayin ve Resmî Gazete ile ilân olunur.

Madde 2 — 2/7005 sayılı kararın dördüncü maddesi hükümlerine tâbi memleketlerden yapılacak ithalât ile sureti umumiye de herhangi memlekettten gelecek pamuk

ipliği, bakır, kalay, ham deri, çuval, jüt ipliği, jüt mensucat, kauçuk, kobra, kebrako ithalâtını, bir veya müteaddit Türk malının herhangi bir veya müteaddit memlekete ihracı şartına bağlamağa ve bu maddeler meyanına, Resmî Gazete ile ilânı tarihinden muteber olmak üzere diğer maddeler de ilâvesine İktisat Vekilliği salahiyetlidir.

Madde 3 — Bu karara muhalif karar hükümleri mülğadır.

Madde 4 — Bu karar neşri tarihinden muteber ve tatbikine İktisat, Maliye, Gümrük ve İnhisarlar Vekilleri memurdur.

İLÂN

İktisat Vekâletinden:

15/3/1938 tarih ve 2/8273 sayılı kararnamenin 1 inci maddesine istinaden aşığıdaki hüküm ilân olunur:

Madde 1 — Mısır ve Filistin ile olan ticarî tediyeler 15/3/1938 tarihli ve 2/8273 numaralı kararnamenin birinci maddesi hükümlerine tâbidir.

Madde 2 — Bu hüküm, işbu ilânın Resmî Gazete ile neşri tarihinden muteberdir.

İLÂN

İktisat Vekâletinden:

15/3/1938 tarih ve 2/8273 sayılı kararnamenin 2 inci maddesine istinaden aşığıdaki hükümler ilân olunur:

Madde 1 — Bu ilân tarihinden itibaren Türkiye'ye pamuk ipliği, bakır, kalay, ham deri, çuval, jüt ipliği, jüt mensucat, kauçuk, kobra, kebrako ithalâtı aşığıda 2 inci maddede yazılı ihracat şartına bağlıdır.

Madde 2 — Yukarıda 1 inci maddede yazılı mallardan:

a) Pamuk ipliği:

1— Bunların menşei olan memlekete,

2— Veya 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi hükümlerine tâbi olup enterşanjabiliteden istifade eden memleketlerden herhangi bir veya bir kaçma,

3— Ve yahut da Filistin ve Suriye'ye

İhraç edilecek pamuk mukabilinde ithal edilebilir.

Pamuk ipliği: Ayrıca, İktisat Vekâletinden bu hususta müsaade alınmak şartıyla, aşağıda (b) fıkrasının 3 sayılı bendinde mevzuu bahis ihracat mukabilinde de ithal olunabilir.

b) Birinci maddede mevzuu bahis diğer mallar:

1— Ya bunların menşei olan memlekete yapılacak ihracat,

2— Veya 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi hükümlerine tâbi olup enterşanjabiliteden istifade eden memleketlerden herhangi bir veya bir kaçma yapılacak ihracat,

3— Ve yahut da aşağıda yazılı memleketlere hizalarında gösterilen maddelerden yapılacak ihracat

Mukabilinde ithal olunabilir.

I— Amerika Birleşik Devletlerine: Yün ve tiftik, halı ve kilim, fındık, incir (yalnız aynı tacir tarafından ve bu ilânın neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında ihraç edilmek şartıyla, F.O.B. kıymeti 300.000 lirayı geçecek ihracat fazlası için), bağırsak, ispirotlu içkiler, gülyağı, her türlü meyve ve sebze konserveleri, elışı dantelâ, broderi, kadın çamaşırı, sofa ve yatak örtüleri, yumurta tozu ve kurusu.

II— Mısıra: Maden kömürü, kasaplık canlı hayvanlar, pastırma, sucuk, taze meyve ve sebze ve her nevi konserveleri, reçeller, tütün (yalnız aynı tacir tarafından ve bu ilânın neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında ihraç edilmek şartıyla, F.O.B. kıymeti 500.000 lirayı geçecek ihracat fazlası için), halı ve kilim, zeytin ve zeytinyağı, peynir, taze ve her nevi konserve balık, ispirotlu içkiler, gülyağı,

pekmez, süt tozu, bisküvi, el ii dantelâ, brodri, kadın çamaşırları ve sofra ve yatak rtleri.

III— Filistin’e: Kasaplık canlı hayvanlar (yalnız ayni tacir tarafından bu ilânın neri tarihinden itibaren bir sene içinde ihraç edilmek şartıyla, F.O.B. kıymeti 200.000 lirayı geçecek ihracat fazlası için), kümes hayvanları, yumurta kabuklu toz kuru, taze meyve ve sebzeler ve her nevi konserveleri, ispirotlu içkiler, glyâğı, bisküvi ve hamursuzlar.

IV— Suriye’ye: Maden kömürü, linyit, taze meyve ve sebzeler, her türlü meyve ve sebze konserveleri, fındık, zm, halı ve kilim, ispirotlu içkiler, glyâğı, bisküvi, el ii dantelâ, brodri, kadın çamaşırları ve sofra ve yatak rtleri.

Madde 3 — Mer’i ticaret ve kliring anlaşmalarındaki, yukarıda 1 inci maddede mevzuu bahis maddelerin ithalâtına ait hükümler mahfuzdur.

Madde 4 — Yukarıdaki maddelerde yazılı ihracat ve mukabil ithalât muameleleri, 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi ahkâmına tevfikân yapılan muamelâtın tâbi tutuldukları hükümlere tâbidir. Ancak:

a) İhracatı takiben fakat ihraç edilen malın karşı memlekete bilfiil ithal olduğunu tevsik etmezden önce ithalâta bulunmak istenildiği takdirde, ithalât ve ihracat ayni tacir tarafından yapılmak şartıyla, ithal malının C. İ. F kıymetine müsavi bir banka teminat mektubu, ithalât ve ihracatın ayrı tacirler tarafından yapılması halinde ithal malının C.İ.F tutarı nakden,

b) İhracattan önce ithalâta bulunulmak istenildiği takdirde, ithalât ve ihracat ayni tacir tarafından yapılmak şartıyla, ithal malının C.İ.F kıymetinin iki misline müsavi bir banka teminat mektubu, ithalât ve ihracatın ayrı tacirler tarafından yapılması halinde ithal malının C.İ.F tutarının iki misli nakden,

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yatırılır.

c) İthalât veya ihracat muameleleri ve yahut ta her ikisi 2/7005 sayılı kararnamenin 4 üncü maddesi hüküm-

lerine tâbi tutulan memleketlerle yapılırsa, ihracatın F.O.B kıymetiyle ithalâtın C.İ.F kıymeti denkleştirilir; aksi halde C.İ.F kıymetler karşılaştırılır.

Madde 5 — Yukarıdaki maddelerde yazılı hükümler, işbu ilânın Resmî Gazete ile neşri tarihinden muteberdir.

ÖZ:

**2/8273 sayılı kararname
tatbikatı H.**

Sayı: 3711

7/4/1938 - 3637 tamime ek:

1— 2/8273 sayılı kararnamenin tatbikatına müteallik olup, yukarıda tarih ve sayısı yazılı tamime ilişik olarak gönderilmiş olan ikinci ilânı tamamen, 9 Nisan 1938 tarih ve 3878 sayılı Resmî Gazete ile neşir edilmiş olan ilân sureti aşağıya çıkarılmıştır:

İLÂN

İktisat Vekâletinden:

7/4/1938 tarihli ve 3876 sayılı Resmî Gazetede intişar eden ikinci ilânın 2 inci maddesinin (b) fıkrasının 1 sayılı bendini itmenamen aşağıdaki bent ilân olunur:

1— Bunların menşeleri aşağıda 3 sayılı bentte yazılı memleketlerden gayri ise, menşeleri olan memlekete yapılacak ihracat.

(Bu bent, sözü edilen (b) fıkrasının t inci bendi yerine konulacaktır.)

2— Diğer taraftan, 2/8273 sayılı kararnamenin 2 inci maddesine istinaden ülkemize ithalleri hususî bir rejime tâbi tutulmuş bulunan malların aynı kararnamenin 1 inci maddesi hükümlerinin tatbik olunduğu ülkelerden getirilmeleri halinde, bu hususta yapılacak ihraç ve mukabil ithal muamelelerinde de, sözü edilen 1 inci maddenin (c) fıkrasında mevzu bahis döviz payının nazarı itibaren alınması lâzım, geldiğinin, herhangi yanlış bir muameleye mahal kalmamak üzere, hatırlatılması faydalı görülmüştür.

Saygılarımla.

Tamimler**VİLÂYETLER İDARESİ U. M.****Ş. 1****ÖZ:**

Kısa hizmete tâbi olarak yedek subay okuluna sevk olunan memurlar H.

Sayı: 2093

Kısa hizmete tâbi olarak yedek subay okuluna sevk olunacak memurların memuriyetleri ve maaş miktarları hakkında yedek subay okulu komutanlığına malûmat verilmesine dair Millî Müdafaa Vekâletinden alman 5/3/938 tarihli ve 43087 sayılı yazının bir örneği ilişiktir.

Münderecatına tevfikân muamele yapılmasının alâkadarına tebliği tamimen rica olunur.

Umumî Müfettişliklere, vilâyetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Dâhiliye Vekâletine**Sayı: 43087**

1— 3041 sayılı kanunun 25 inci maddesinde (memurinden talim ve manevra münasebetiyle silâh altına alınanların maaş veya ücretleri mensup oldukları daire ve müesseselerce tam olarak verilir. Bu gibilerin müesseselerinden almakta oldukları maaş ve ücretle haiz oldukları rütbe maaşlarından az olduğu takdirde farkı Millî Müdafaa Vekâleti bütçesinden verilir) diye yazılıdır. Binaenaleyh kısa hizmete tâbi olarak silâh altına alınanlardan maaşlı me

mur olanlara yedek subay okulundan çıkarak yar subay rütbesiyle kıt 'aya iltihakları tarihinden itibaren mensup oldukları dairelerce maaşlarının tam olarak verilmesi ve şayet bu maaşlar haiz oldukları rütbe maaşlarından az olduğu takdirde yalnız aradaki farkın Vekâlet bütçesinden verilmesi icap etmekte olduğu halde bu gibilere bazı kıtalarca yar subaylık maaşlarının verilmiş olduğu geçen muamelelerden anlaşılmış ve verilmiş olan yar subaylık maaşlarının eşhas zimemi hesabına aldırılarak tahsilinin temini ve bu gibilere tesviye olunan maşat miktarını mübeyyin cetvellerinin Vekâlete gönderilmesi umuma tebliğ edilmişti.

Geçmekte olan muameleden yedek subay okulunu bitirerek Kor birliklerine verilen ve hizmetlerini ikmalden sonra salıverilmiş olan yar subaylardan bir kısmının künyelerine nazaran sivil hayatta memur oldukları anlaşılıyor ise de hiç birisinin ne memuriyet maaşlarının miktarı ve ne de askerlik vazifelerini yaptıkları müddetçe kendilerine memuriyet maaşlarının verilip verilmediği malûm bulunmadığı gibi bazılarının memuriyetlerinin tebeddül etmiş olması da varit olacağı cihetle hazine hukukunun muhafazası ve kanun isteklerine uygun hareket edilmek üzere:

A)Vekâletler ve Diyanet İşleri Reisliğindeki memurlardan kısa hizmete tâbi olarak yedek subay okuluna sevk olunacakların memuriyet ve maaşları miktarları hakkında alâkadar makamlar tarafından doğrudan doğruya yedek subay okulu komutanlığına malûmat verilmesine.

B)Verilmiş olan bu malûmattan sonra maaşları artmış olanların keza yedek subay okulu komutanlığına malûmat verilmesinin usul ittihazi için icap edenlere emir buyurulması saygılarımla arz olunur.

2— Başvekâlete, bilumum Vekâletlere arz edilmiş ve Diyanet İşleri Reisliğine ve yedek subay okulu komutanlığına yazılmıştır.

5/3/1938

Ş. 2**ÖZ:*****Telgrafla tebliğ edilecek kanun ve suretler H.*****Sayı: 1096**

1—Telgrafla tebliğ edilecek kanun veya buna mümasil suretlerde riayet edilecek hususâtı bildirir Başvekâlet Yüksek Makamından alman yazının bir örneği ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin ehemmiyetle nazara alınmasını tamimen dilerim.

2—Bütün vilâyetlere, umumî Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

23/3/938

Başvekâlet Yüksek Makamının 23/3/938 tarih ve**554 sayılı yazısı sureti**

Nafia Vekillîğinden alman 18/3/938 tarih ve 4018/143 sayılı tezkerede (telgrafla tebliğ edilmekte olan kanun veya buna mümasil suretlerin, bazen tebliği muntazam yazıdan ayrı bir kâğıda yazılı olduğu halde her ikisi sonradan (birbirlerine iliştirilmiş olarak telgraf gişelerine tevdi edilmekte olduğu) ve (telgrafların birbirinden ayrılması ve mevritlerine noksan gitmesi ihtimal dâhilinde bulunduğu) bahisle (telgrafla tebliğ edilecek kanun veya suretleri ihtiva eden yazının bu husustaki tebliği muntazamın yazı ile aynı kâğıt üzerine yazılması) hususunun tamim edilmesi istenilmektedir.

Bu suretle muamele yaptırılmasını rica ederim.

Ş. II.

ÖZ:

*Yazılarda ilişkilerin ne suretle
gösterileceğine dair***Sayı: 1095**

1— Bütün makamlara yazılan yazılarda, ilişkiler için sadece bir kenarına dosya denilmekte veya âdeti işaret edilmekle iktifa olunmayarak bunların cins ve adetlerinin de gösterilmesine dair Başvekâlet Yüksek makamından alınan yazının bir örneği ilişik olarak yollanmıştır.

Gereğinin ehemmiyetle nazara alınmasını tamamen dilerim.

2— Bütün Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

2/3/1938

Başvekâlet Yüksek makamının 23/3/938 tarih ve**6/1023 sayılı tamimi sureti:**

Vekâletlerden ve diğer makamlardan Adliye Vekilliğine gönderilen tezkere ve sair yazılarda, ilişkileri için sadece bir kenarına dosya denilmekte veya âdeti işaret edilmekle iktifa olunarak bunların cins ve adetlerinin gösterilmemesi, hu evrakın tesellümü esnasında ne gibi belgelerden ibaret bulunduğu anlaşılmasında yüzünden birçok ellerden geçen dosya ve ilişkilerin arasından mühim bir parçanın herhangi bir suretle zayi olması veya değiştirilmesi mümkün olup böyle hallerde mesullerinin tayininde güllük çekildiği hatta imkân bulunmadığı anlaşılmakta olduğundan hem hiç bir kâğıdın kaybolmasına meydan bırakılmamak hem de evrak tetkikatında kolaylık temin edilmiş olmak üzere bütün Adliye makamlarına gönderilen yazılara ait ilişik kâğıtlar için cins ve 'adetlerini gösteren

bir dizi kâğıdının da yazılıp eklenmesi Adliye Vekillüğinden alınan bir tezkerede istenilmektedir. Dosyaların mahfuziyet ve selâmeti için faydalı olan bu usulün Adliye ile muhabereye hasredilmeyip diğer muhaberatta da tatbik edilmesi hususunun alâkadarlara emir buyurulmasını rica ederim.

Ş. II.

ÖZ:

*Terkin için gönderilen
davalarda soyadlarının
kullanılması H.*

Sayı: 1215

1— 2573 ve 1050 sayılı kanunlar ahkâmına tevfikân takip veya temyizden sarfınazar edilmek üzere Maliye Vekâletine kararname istihsali için yollanan davalarda soyadlarının zikredilmesine dair sözü geçen Vekâletten alınan yazının bir örneği ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğine göre yürünmesini tamimden dilerim.

2— Bütün Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

9/4/1938

Maliye Vekâletinin 17/3/938 tarih ve

4395/13/8320 sayılı yazısı sureti

2573 ve 1050 numaralı kanunlar ahkâmına tevfikân takip veya temyizden sarfı nazar edilmek üzere Vekâletinizce gönderilip kararname istihsal edilmek üzere tarafımızdan Başvekâlete sunulan davalarda alâkalı olanların soyadlarının zikredilmesi müşârinileyh Vekâletten emir buyurulmuş olduğundan,

1— Takip veya temyizden sarfi nazar edilmek üzere Vekâletimize gönderilecek davalarda alâkalı olanların soyadlarının da bildirilmesi,

2— Çok eski hâdiseler dolayısıyla evvelce açılmış olup da alâkalının ikametgâhının bulunmaması sebebiyle terkini cihetine gidilen davalarda da hâdis ve davanın eski olması sebebi ile alâkalıların soyadlarının bilinmediğinin yazılarda tebarüz ettirilmesi,

Lüzumunun icap edenlere emir buyurulmasına müsaadelerini ehemmiyetle rica ederim.

Mahallî İdareler U. Md.

ÖZ:

Mahalli İdareler İmar Bankası ortaklık paraları H.

Sayı: 2655/1-1-2

24/8/937 gün ve 7369 sayılı tamime ektir.

1 — İş ve Ziraat Bank şubeleri bulunmayan kaza köyleri namına Belediyeler bankasına gönderilecek hisselerin ayrı ayrı tanzim edilecek irsaliyeler mukabilinde postaneler vasıtası ile irsali 24/11/937 gün ve 9921 sayılı tamimin 2 inci maddesi ile tebliğ edildiği halde bazı kazaların bunu yanlış anlayarak sözü geçen paraları posta vasıtasıyla Ziraat bank şubelerine göndermekte ve oradan ikinci bir ücrete tâbi tutulmak suretiyle Belediyeler bankasına gönderilmekte olduğu Ziraat Bank Umum Müdürlüğünün 14/3/937 gün ve 109 sayılı yazısından anlaşılmaktadır. Aynı iş için köy bütçelerine muvazzaf masraf tahmiline sebebiyet veren bu vaziyete son verilerek bank şube ve ajanlıkları mevcut olmayan kaza köylerine ait doğrudan doğruya Ankara'daki Belediyeler bankasına gönderilmesinin usul ittihazı.

2— Belediyeler bankasında açtırılmış olan ayrı ayrı iki hesaba alman hisselerin karıştırılmaması için bunların 9921 sayılı tamimin 2 inci maddesinde de işaret edildiği veçhile bank ve posta şubelerine ayrı birer irsaliye mukabilinde teslim edilmesinin temini.

3— 13/12/937 gün ve 10362 sayılı tamime tevfikân tahsilat miktarı üzerinden gönderilen 937 iştirak hisselerine ait hesap cetvellerinin (geçen yıldan müdevver % 5) sütununun (tahsilata göre % 5 tutarı) şeklinde tashih edilerek yılı içinde tahsil edilmiş olan para ve ayniyat baliğinin bu sûtunda gösterilmesi sözü geçen tamimin ikinci maddesi icabından iken bazı yerlerde buna riayet edilmediği ve bu suretle tahsilata nazaran tahakkuk eden para ile yapılan irsalât arasında istenilen kontrolün icrasına imkân bırakılmadığı görülmüştür. Bundan böyle 937 yılı için yapılacak irsalâtta bu cihetinde göz önünde bulundurulması ve yıllık tahsilat miktarını bildirmeden irsalât listesi gönderen yerlerden aynı esas dâhilinde alınacak birer cetvelin gönderilmesi.

4— 938 yılı bank hisseleri, 10362 sayılı tamimin 3 üncü maddesinde işaret edildiği veçhile imece tahakkuku hariç olmak üzere ayniyat ve tenkit gibi diğer gelir muhemenatin % 5 i hesap edilmek suretiyle köy bütçelerine mevzu tahsisatın tamamı üzerinden talep edileceğinden işin şimdiden ona göre tedbirlenmesi ve sene sonunda irsalâtta güçlük çekilmemek için bölge tahsil mevsim ve durumuna göre Vilâyetlerce tespit olunacak ve Vekâlete de malûmat verilecek aylarda iki veya üç taksitte bu % delerin gönderilmesi ve geçen yıl gibi bakaya bırakılmaması esbabının istikmal buyurulması.

5— 7369 sayılı tamime bağlı talimatın ikinci maddesinde bu paraların Vilâyet ve kaza köy bürolarınca tanzim edilecek irsaliyeler mukabilinde bizzat muhtarlar tarafından bank ve posta şubelerine makbuz mukabilinde teslim edilerek alınacak makbuzun muhtar tarafından köy masraf hesabı dosyasında evrakı müsbite olarak saklanması gösterildiği halde bazı yerlerde buna riayet edilmeyerek

Kaymakam, Hususî muhasebe ve Köy bürosu memurları tarafından paraya el konulduğu ve hatta bankaya yatırılmış olan bu paralardan bir kısmının geri alınarak başka yerlere sarf edildiği haber alınmış ve müsebbipleri hakkında kanunî takibata tevessül olunmuştur.

Köylünün Devlet makamlarına karşı beslemekte olduğu emniyeti sarsacak mahiyette olan bu hareketlerin 938 yılı içinde tekerrür etmemesi hususuna bilhassa itina olunması.

6— 7369 sayılı tamime bağlı talimatın 4 üncü maddesinde bu hususlara ait kaza cetvellerinin Vilâyet kanalı ile ve heyeti umumiye sinin bir kül halinde gönderilmesi bildirildiği halde bir iki kazanın buna riayet etmeyerek Vekâlete re'sen cetvel gönderdiği görülmüştür. Badema bu cihete de itina olunması.

7— 22/11/937 gün ve 9837 sayılı tel tamiminde işaret edildiği veçhile 301 sayılı tamimin bazı Vilâyetlere ait olan istisnai yet kaydı 938 yılında tamamile kaldırılmış olduğundan bu vilâyetlerin Köy kanunu tatbik eden bütün köyleri bütçelerine iştirak hissesi koyarak göndermek mecburiyetinde bulduklarından bu husus için tekit ve muhaberata meydan bırakılmaması rica olunur.

8— Umumî Müfettişliklere ve bütün Vilâyetlere yazılmıştır.

4/4/1938

ÖZ:

***Köy Kanununun 66 ncı maddesine göre
yapılacak haciz muameleleri Ih***

Sayı: 2656/1-1-2

Köyün mecburî işleri için salman salmayı vermek istemeyenlerin mallarına köy kanununun 66 inci maddesi hükümlerine göre konulacak hacize mümanaat maksadıyla evinin kapısını açmamak suretiyle muhalefet gösterenler

hakkında yapılacak muamele tasrih edilmediğinden tatbikatta tereddüt hasıl olduğu vaki işarlardan anlaşılmaktadır.

Köy kanununun 66 inci maddesi; tatbikatın bu safhası hakkında meskût bulunmakta ise de umumî hükümlere göre hacız memurlarının meskene girmek hususunda tâbi buldukları merasim: 66 ncı madde tatbikatıyla mükellef olanlara da şamil olacağından mümasil ahvalde bu yolda hareket olunması lüzumunun ilgililere tebliği tamimen rica olunur.

4/4/1938

ÖZ:

Köylerde yapılacak hayvan kesim yerleri H.

Sayı: 2657/1-1-2

24/8/1937 gün ve 7368 sayılı tamime ektir.

Köylerde yapılacak «Köy kanaraları» na ait olup Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince hazırlanan plân ve yapı talimatnamesinin birer örneği ilişik olarak gönderilmiştir.

İlişik plân, en küçük ebatta bir kesim yerine ait olup her köyün kendi ihtiyacına göre aynı esaslara riayet edilmek şartıyla tevsi etmesi caizdir.

1937 yılı ana plânının sağlık işlerine ait 14 üncü sırasında gösterilen ve hazırlıkları yapılmış olması lâzım gelen yerlerde bu esasa göre inşaata başlanılması ve malî imkân nispetinde 17/1/1938 gün ve 345/4-2-1 sayılı tamimdeki esaslar dâhilinde Pazar kurulan ve et satılan yerler başa alınmak suretiyle kesim işinin plaklaştırılması tamimen rica olunur.

4/4/1938

Köy mezbahası yapı talimatnamesi

Köylerde kurulacak mezbahaların yapılışında aşağıdaki maddeler göz önünde tutulur.

Madde 1 — Köylerde yapılacak mezbahaların en küçük ölçüdeki resmi ilişiktir. Bu ölçüden daha küçük ölçüde yapılamaz.

Madde 2 — Köylerde kurulacak mezbahaların yerlerinin köyün en sonuncu evinden olan mesafesi 250 metreden az olmamalıdır.

Madde 3 — Mezbaha duvarlarının iç tarafı zemin döşemesinden bir buçuk metre yüksekliğe kadar çimento sıva ve diğer mahalleri kireç sıva ile sıvanacaktır. Taş duvarlarda kireç sıva ihtiyarîdir. Tuğla ve beton duvarlar haricen sıvanmalıdır.

Madde 4 — Binanın zeminine adi kaldırım döşenerek üzerine 10 santim kalınlığında adi beton ve üzerine 2 santim kalınlıkta şap yapılmalıdır.

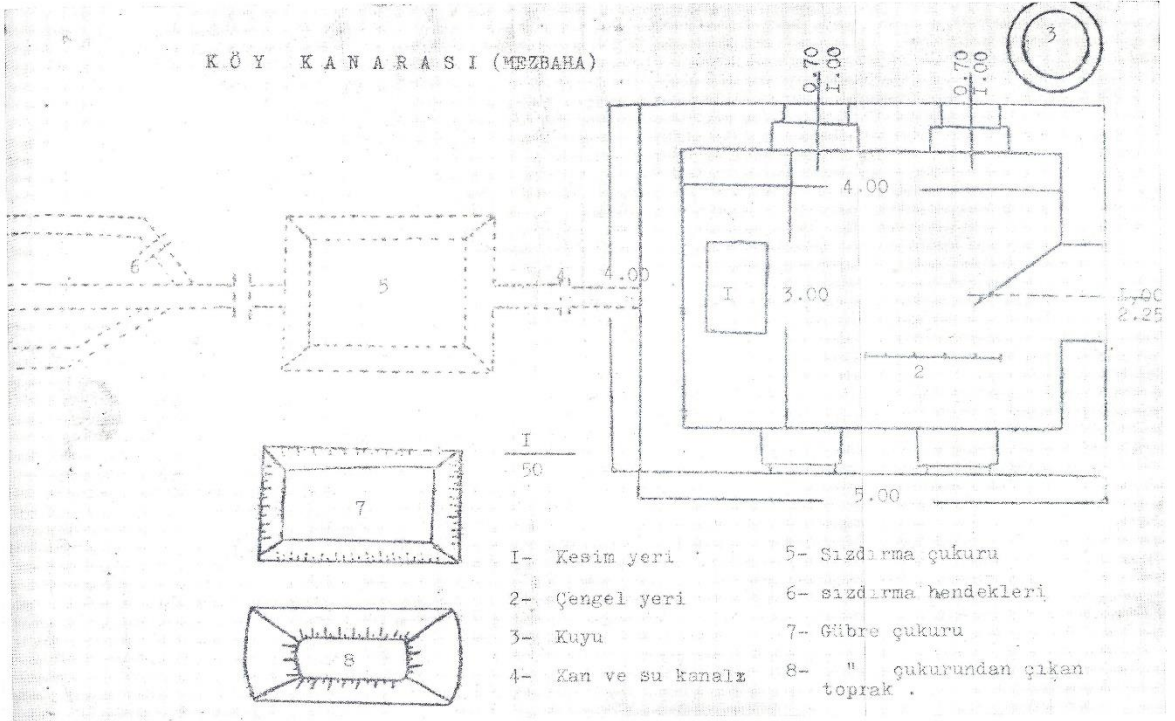
Madde 5 — Binanın çatısı mahallin şeraitine göre bir veya iki sathı maili olarak yapılır ve her iki halde mertek veya kireçler duvarlar üzerine atılan tabanlara istinat ettirilir. Ve zeminden beden duvarı üzerine kadar olan irtifa üç metreden küçük olmamalıdır.

Madde 6 — Mezbahanın temizlenmesine gereken su civarda tesis edilecek veya mevcut kuyu ve çeşmeden veya dereden tedarik edilir. Kuyu ve derelerden mümkün olduğu takdirde su tulumba ile bir depoya alınmalıdır.

Madde 7 — Kesim çukuruna akan kan ve pis sular üstü kapalı ve taştan örölmüş takriben 20 santim arz ve derinlikte bir kanalla civarda bu pis suları temdide kâfi daimî akarsuyu olan bir dereye verilir. Eğer akar dere yok ise veya dere kuru veya suyu pek az ise kapalı kanaldan gelen pis sular bir sızdırma çukuruna verilir. Ve çukurdan çıkan sular künk borular veya kuru duvarlı üstü kapalı kanallar ile kabili nüfuz toprak içine sızdırılır.

Madde 8 — Kesilen hayvanların mide ve bağırsaklarından çıkan gübreler civarda açılacak bir gübre çukuruna

KÖY KANARASI (MEZBAHA)

dökülür. Ve her dökülüşte üzeri çukurdan çıkan ve yanı başında bırakılan toprakla örtülür. Dolan çukurlar tamamen kapatılır ve yanında yenisi açılır.

Madde 9 — Müstahdeminin yıkanması için mezbaha dâhilinde bir musluk bulundurulur. Yıkanma suyu yakın ve kapalı bir çukura akıtılır.

Madde 10 — Küçük hayvanlar için bir kaç çengelli asma yeri ve büyük hayvanların kolayca yüzülmesi ve parçalanması için çatıya zincir veya iple merbut bir çengel bulundurulur.

ÖZ:

Köy büroları mesaisi H.

Sayı: 2658/1-1-2

6/1/938 gün ve 11065 sayılı tamime ektir.

Vilâyet Hususî Muhasebe Müdürlüklerde kaza memurlarının köy bürolarındaki murakabe ve mesuliyetleri münhasıran bu büroların hesap ve yazı işlerinin mevzuata ve umumî tebligata uygun bir şekilde ve zamanında çıkarılmasını takip ve teminden ibaret olup mesaisinin lüzum gösterdiği ve bu büyük davanın icap ettirdiği bütün faaliyetlerde mutlak bulunan mesuliyet ve salâhiyetlerine binaen Vali ve Kaymakamların tayin edecekleri muktaza ve verecekleri direktif dâhilinde muhaberatı tanzim, muamelâti ve iş takvimlerini takip etmekle beraber günün muayyen saatlerinde izahat vererek emir telâkki etmeleri maksat ve mevzuata uygun düşeceğinden bunun haricinde resen icra ve tatbikî mahiyette her hangi bir harekete mahal ve imkân verilmeyecek şekilde işin tedbirlenmesi; köy bürolarında köy işlerini kavramış ve muamelâta mevzuat dâhilinde istikamet verebilecek kabiliyet ve durumda bulunanların istidamın bilhassa itina olunması hususunun temini tamimen rica olunur.

4/4/1938

Sayı: 3231/1-1-2

1 — Hususî İdare ve Belediyelerde olduğu gibi köy idarelerinin de çalışma programına göre muhtelif sahalardaki mesai ve icraatı etrafında bağlı buldukları idare makamlarına rakamlara müstenit malûmat vermeleri, faydalı görüldüğünden hazırlanan (İş cetveli) ile izah name örnekleri gönderildi.

2 — Her altı ayda bir hazırlanacak olan iş cetvellerinin tanzim şekli ve hangi tarihlerde bulundurulacağı izah namede gösterilmiştir.

3 — 18/1/937 gün ve 451 sayı ile istenen köy tablolarının bazı yerlerde işin mahiyet ve icabını kavrayamayan masa memurları elinde bırakıldığı ve bu yüzden mükerrer devamlı izahlara rağmen istenilen malûmatın hakikate uymayacak şekilde verildiği görülmüş ve bu hal bir sürü muhaberele yol açtığı gibi ilgililerden bir kısmı hakkında cezaî takibata da sebebiyet vermiştir. İş cetvellerinin hazırlanmasında aynı vaziyete düşülmemesi için yakından alâkadar olmaları hususunun ilgili memurlara, köy heyet ve kâtiplerine tebliği, kaza merkezlerinde veya muvafık görülecek diğer mahallerde bizzat kaymakamlar ve nahiye müdürleri tarafından alâkadarlara gereken izahatın verilmesi ve tatbikatta hataya 'düşülmemesi için de misaller iradı suretiyle alâkadarların tenviri muvafıktır.

4 — Bütün bu tedbirlere rağmen hakikate uymayan rakamlar veren veya bu şekilde verilmiş malûmatı tetkik ve kontrol etmeden yanlış olarak mafevk makama bildirenler hakkında kanunî icapların tatbiki ve izah namenin bütün köy idarelerine tebliği rica olunur.

5 — Tamimen vilâyetlere yazılmış; bilgi olarak Umumî Müfettişliklere arz edilmiştir.

14/4/1938

İzah name ve cetvel örneklerini muhtevi Broşürün tabı işi İzmir Ticaret matbaasına verilmiştir. Bunlardan Vilâyetinize İzmir Vilâyeti vasıtasıyla adet gönderilecektir, izah namenin 6 inci maddesinin beşinci fıkrasının tutarı olan liranın İzmir Ticaret matbaasına gönderilerek işarı tahşiyeten bildirilir.

**Köy idarelerine ait altı aylık iş cetvellerinin hazırlanma
ve doldurulması hakkında izah name**

1 — Köy idarelerinin altı ay içinde yaptıkları işler; örneği ilişik cetvellerle her yılın İkinci kanun ve Temmuz aylarının onuna kadar bağlı buldukları idare makamına gönderilecektir. Bu cetvellerin köyün hesap defterlerinden çıkarılacak kayıtlara ve hakikate uygun olması ve birer örneğinin köyde bırakılması lâzımdır.

2 — Vilâyet ve kazalara bağlı nahiyelerle merkez nahiyeleri, bu cetvellerin tayin edilen zaman zarfında köy idarelerince hazırlanarak gönderilmesini takip ve teminle beraber mıntıkları köylerinden gelecek cetvelleri nahiye müdürleriyle kaymakamlar bizzat ve en küçük teferruatına kadar tetkik ederek yanlış buldukları malûmatı mahallinde tetkik ettirip düzeltereklerdir. Vilâyet merkez nahiyelerine ait bu gibi işler Valilerin tensip edeceği memurlar tarafından yapılır.

Bu şekilde hazırlanan, yanlış ve hataları varsa düzeltilen ve bir kaç köyde bizzat kontrol yapılmak suretiyle doğruluğu anlaşılan cetvellerdeki bilgiler aynen ve köy ve alfabetik sıra ile cetvele geçirilerek sonu yekûnlanacak ve iki nüsha olarak altı imzalanıp ayın on beşinde kazada bulunacak surette kaymakamlığa veya vilâyet merkez kazasında vilâyete verilecek; birer örneği de; köylerden gelen tasdikli nüshalarıyla nahiyede bırakılacaktır.

3 — Nahiyelerden gelen cetveller üzerinde kazaca tetkikat yapılacak ve yekûnlarının da doğru olduğu anlaşıldıktan sonra elde edilen malûmat nahiye esası üzerinden bir cetvele geçirilerek yekûnlanacak ve nahiyelerden gelen birer cetvelle birlikte ayın 20 sinde vilâyette bulunacak surette postaya verilecektir.

4 — Kazalardan gelen cetveller üzerinde vilâyet köy bürosunda 2 inci maddede yazılı tetkikat yapılacak ve valiler tarafından münasip görülecek şekilde cetveller etrafında gereken kontroller yapılarak doğruluğu anlaşıldıktan sonra vilâyet itibariyle cetvellerin yekûnu yapılacak ve ay

Sonunda Vekâlette bulunacak surette bir tek cetvel halinde vilâyet esasından hazırlanmış tasdikli cetvel postaya verilmiş olacaktır.

Bu cetvellerin gününde ve noksansız hazırlanabilmesi için vilâyetçe de bir ay önceden gereken tedbirlerin alınması ve kazalara bildirilmesi muvafik olur.

5 — Köy idareleri İkinci kanun, Şubat, Mart, Nisan, »Mayıs ve Haziran ayları bilgisini Temmuz cetvelinde diğer atlı aya ait bilgiyi de İkinci kanun cetvelinde göstereceklerdir.

6 — Cetvelle istenen malûmatın kaza ve nahiye merkezlerinde masa başlarında yapılacak tahmini hesaplara veya şifâhî soruşturmalara göre değil; salâhiyetli ve vazife sahibi işyarlar tarafından köyde iş ve defterler üzerinde yapılacak tetkikat üzerine ve hakikate uygun şekilde ihzarı lâzımdır. 8/1/937 gün ve Mahallî İdareler Ş. 3 den 451 sayı ile yazılmış tamime bağlı izah namede de gösterildiği gibi:

1) Köyler verecekleri bilgilerde muhtarlık merkezi olan köy parçasına; muhtarlığa bağlı köy parça, mahalle veya mezralara ait bilgileri de katacaklardır.

2) Kolaylık olmak üzere cetvellerin bir ölçüde ve en ucuz iş yapan matbaalarda vilâyet bütçesinin köylere yardım tahsisatıyla bastırılması yerinde bir tedbir olur.

3) Cetvelin doldurulması için köyde hazırlanacak bilgilerde köyün öğretmen ve eğitimcilerinin ve alacağı emir ve talimata göre vazife dolayısıyla uğrayacakları köylerde sağlık memuru, tahsildar.... gibi gezici memurların esaslı ve dikkatli yardımları lâzımdır. Köy muhtar, aza ve kâtipleri hazırlıklarında bulunan yardımlarından her suretle istifade etmeli ve yanlışlığa meydan vermemelidir.

4) Nahiye ve kazalarca nahiye ve kaza esası üzerinden yapılacak yekûnların kırmızı boya ile yazılmış olması ve verilen malûmatın aşitlerinin aynı olduğu ve yapılan tetkik, kontrol üzerine doğru olduğunun anlaşıldığı tasrih edilerek cetvel altının kaymakam veya nahiye müdürü ile hususî muhasebe memurları tarafından tarih konarak

tasdik edilmesi icap eder. Vilâyetlere ait cetveller de aynı şekilde hususî muhasebe müdürü ile köy bürosu şefi tarafından tasdik edilecektir.

5) Cetvellerin tasdikli birer örneği 17 tablo gibi köy idarelerinde kaza ve vilâyet köy bürolarında kalacak ve her hangi bir teftişte aranıp görülecek ve kayıtlara uygunluğu araştırılacağı gibi yapılmış olarak gösterilen işlerde de mutabakatı tetkik olunacaktır.

Gerek 17 tablo ve gerekse altı aylık iş cetvelleri dosya dolabında (köy istatistikleri) kartonunda saklanacaktır.

7 — Bu izah nameden maada Mahallî İdareler Ş. 3 den yazılan 20/3/937 gün ve 2229 sayılı 'tamimin İkinci, 14/7/ 937 gün ve 5954 sayılı bildirim ikinci, 15/7/937 gün ve 6008 sayılı tamimin I inci, 17/7/937 ve 6066/6056, 19-20/7/ 37 ve 6072 tel. 6113 posta, 20/7/937 ve 6198 sayılarla gönderilen tamimlerin bütün maddelerinde bildirilen hususatin bu cetvellerin hazırlanma ve doldurulmalarında daima göz önünde bulundurulması ve her köyde bunların asıl ve hulâsalarının (köy istatistikleri) kartonunda bulundurulması lâzımdır.

8 — 14/7/937 gün ve Mahallî İdareler Ş. 3 5967 sayılı tamim bilhassa gerek köy idarelerince ve gerekse kaymakam ve nahiye müdürleriyle köy bürolarınca cetvel doldurulmasında ana esas olarak göz önünde bulundurulması ve bu tamimin son fıkrasına göre ve yukarıdaki maddelerde işaret edildiği gibi alınacak malûmatın behemehâl muhtelif istikamette bir kaç köyde kontrolü suretiyle hakikate ve kayıtlara uygunluğu görülmedikçe ve kanaat getirilmedikçe kabul olunmaması icap ettiği gibi cetvel hazırlanmasında para ve imece hesabı dolayısı ile bütçeye taallük eden kısımlarının köy hesap defterlerinden, sayılması ve ölçülmesi icap eden işlerin de yerinde ayrı ayrı sayılmadı veya ölçülmesi suretiyle iş üzerinden köy idarelerince doğruca tespit edilmesinin temini lâzımdır.

9 — Gelir ve malî durumu müsait yerlerde Devlet kanunlarının verdiği salâhiyetle köy kanununda yazılı işlerden başka köy işleri de programa alınarak köyce ya-

pilmiş ve cetvelde ismi yazılmamış ise bu gibi işlerin ilgili kısımlar altına ilâve edilmek suretiyle gösterilmesi Ve köy adına yapılmış her işin cetvele alınması imkânlarının tedbirlenmesi gerektir.

Bunun, cetvelde her kısım altında bırakılacak boş sütunlarda gösterilmesi muvafık olur.

10 — Yapılan tesislerin ait olduğu sütunlarda bilgisi verilirken hem miktarı ve hem de uzunluğu veya yüz ölçüsü aynı zamanda gösterilmelidir. Meselâ: Bayat köy fidanlılık bilgisini verirken cetvelin adet sırasına bir fidanlılığı olduğu için (1) rakamını koyacağı gibi, faraza bir fidanlığın yüz ölçüsü on dekar ise dekar altına da (10) yazmalıdır.

Telefon gösterilirken adet sütununa o köy sınırı içinde köyün kendi malı olarak kaç telefon makinası varsa o miktar makina yazılmalı, kilometre sütununa da o köy sınırı içindeki hattın ölçülmüş olan uzunluğu işaret edilmelidir.

(Not: Eski hesaplama eni ve boyu kırkar adımdan ibaret bulunan bir dönüm 916 metre murabbaı, bir dekar 1000 metre murabbaıdır. Uzunluk ölçüsünde esas metre olup 1000 metre bir kilometredir.

Cetvelde uzunluk ölçüsünde kilometre; yüz ölçülerinde dekar kullanılmalıdır.)

11 — Cetvelde gösterilecek rakamların karışmaması için münhasıran cetvele ait umumî yekûnlarda kuruş ve metre kullanılmalıdır. Yarım liradan aşağı olan kesirlerin tayin ve yukarı olan kesirlerin liraya iblâğı suretiyle yazılması muvafık görülmüştür.

12 — Cetvel örnekleri köylere tevzi edilirken hazırlama tarzları öğretildikten sonra Birinci kânun 937 sonuna kadar olan malûmatın yıllarına göre iki numaralı cetveldeki (Cumhuriyetten evvel) ve (Cumhuriyetten sonra) başlıkları altındaki tabloya top yekûn olarak geçirilip bir defaya mahsus olarak gönderilmesi.

938 ilk altı aylığına ve daha sonraki altı aylara ait ma-

lûmatın ise her altı aylık vaziyete göre (1) numaralı cetvele doldurularak gönderilmesi.

13 — Cetvelde yer alan mektep, köy konağı, köprü, bahçe ve diğer bütün köy tesisleri için imece ile temin edilmiş olan kum, taş, kireç, toprak, ağaç, kereste ve benzeri ayniyat tutan imece ve diğer hesaplarda gösterilmemek suretiyle hesap harici bırakılmış ise vücuda getirilen tesislerin hakiki kıymetinin kaybolmaması için bunların değerlerinin köy ihtiyar heyetlerince karara bağlanmak suretiyle tespitinden sonra cetveldeki sütununda tek bir Kalem olarak gösterilmesi.

14 — Eski yıllara ait para, imece, malzeme sarfîyatının mevcutsa kayıtlarından çıkarılması, değilse bu hususta sarf edilmiş olan kireç, taş, kiremit, kereste gibi malzeme ile ustalara verilen üst adıye masraflarının ve bedenî imece değerinin o zamanki rayice göre köy heyeti kararı ile hesaplanarak gösterilmesi lazımdır. Köyün orta malı olan bütün bu gibi eser ve mallar henüz kaydı yapılmayanların bilâhare demirbaş defterine köy heyetlerince bu kere takdir edilecek ve karar defterine ayrı ayrı geçecek kıymetler üzerinden geç e bileceğimden bu kıymetlerin takdirinde icap ederse kıymeti takdir edilen malların yapıldığını bilen veya malûmatı olanların da bilgilerine müracaat edilmesi suretiyle takdirin hakikate yakın olmasının temini icap eder. Bu hususta bir defaya mahsus olarak 2 numaralı cetvelle verilecek malûmatın iki ay içinde hazırlanarak Vekâlette bulundurulması esbabı şimdiden Vilâyetlerce tembihlenmelidir.

15 — İş cetvellerinde yazılı işlerden bir kısmı hakkında 18/8/932 gün ve 25/8/34 sayılı tamim ile Vekâletçe vaktiyle malûmat istenmiş ve bir kısım vilâyetler bazı rakamlar tespit ederek bildirmişlerdir. Bu kere de aynı iş etrafında malûmat verilirken her hangi bir yanlışlığa mahal ye imkân kalmamak üzere bu hususa ait nahiye, kaza ve vilâyetlerdeki dosyaların bir kere daha tetkik edilmesi, noksan ve yanlış malûmat verilmesine mahal ve imkân bırakılmaması lâzımdır.

ÖZ:

Posta ve telgraf ücretleri H.

Sayı: 2952/1-1-2

Nafia Vekâletinden alman bir yazıda: Belediyelerle Hususî idarelerin altı ay zarfında yazdıkları telgraf ve gönderdikleri posta münasebatının 2721 ve 2722 sayılı kanunlara göre tâbî oldukları ücretlerin her posta merkezince tespit olunduğu ve bu idarelerin mahalli posta ve telgraf merkezlerinden altı aylık hesaplarını tahkik ederek 938 bütçelerine ona göre tahsisat koymalarının temini istenilmektedir.

İşar dairesinde muamele yapılması rica olunur.

Umumî Müfettişliklere ve bütün Vilâyetlere yazılmıştır.

5/4/1938

Sayı: 3205/1-1-2

Memleketimizin belli başlı bir kaç büyük şehirlerinden başka hemen hiç bir yerinde yalnız yabancı seyyahların değil, işleri için seyahat eden vatandaşlarımızın bile konaklayacakları temiz otel veya misafirhanelerin bulunmadığı bir hakikattir. Oteller asgarî konfora alışmış olan misafirleri tatmin edebilecek vaziyette değildir.

Bu hal, seyahat arzu ve imkânlarının azalmakta ve bin netice şehir ve kasabalarımızın iktisadi menfaatlerini haleldar etmektedir.

Prensip itibariyle her tarafta bütün sıhî şartları ve modern konforu cami oteller vücuda getirilmesi ve bu gibi tesislere plâj, banyo, eğlence, yaz tatili geçirilen veya tarihî ve turistik ehemmiyeti olan yerlerden başlanması lâzımdır.

Derhal ve acele olarak tatbiki lâzım gelen en pratik ve masrafsız şekil aşağıda gösterilmiştir.

1 — İstasyonlarda, iskelelerde ve belediye teşkilâtı olan her yerde misafirhane ve otellerin (bütün odalarının yapılması mümkün olmadığı takdirde) en az ikişer odasının badanalı, boyalı, haşerattan ari temiz hale getirilmesi bu odalardaki karyolaların Belediyeler tarafından hazırlattırılarak yatak, yastık, yorgan, çarşaf ve örtülerinin yıkanmış, ütülenmiş halde üçer takım olarak bulundurulması ve bu suretle gelecek misafirlere temiz bir odada ve temiz bir yatakta yatmak imkânlarının temin edilmesi muvafık olur.

2 — Hanlarda, otelerde ve umuma ait yerlerde mevcut helâlar hemen umumiyetle pis kokulu, manzarası çirkin yerlerdir. Bunların derhal ıslahı, temizlenmesi, badanalanması, akarsu temini, tazyikli su tesisatı mevcut olmayan yerlerde çinkodan yüksekte su deposu yaptırılmak suretiyle sıhî şartları cami temiz hale getirilmesi basit bir himmete mütevakkıftır.

3 — Otel, lokanta ve gazino gibi umumun yatıp kalkmasını, yiyip içmesine ve eğlenmesine mahsus yerlerin en münasip mahallerinde istirahat duyulmadan yıkanılacak bir el yüz yıkama yerinin temin edilmesi bir zarurettir.

4 — İnsanlığın en basit icaplarından biri olan ve umumî sıhhatin temelini teşkil eden temizlikte alâkadarların çok hassas bulunması lâzımdır.

5 — Ayrı bir ihtisas ve bilgiye ve paraya lüzum göstermeyen yukarıdaki husufların en kısa bir zamanda yapılarak bildirilmesini ve bu işlerin idare âmirlerde belediye reislerinin temsil ettikleri şehir ve kasabalar halkının seviyelerinin de miyarı olacağına göz önünde tutulmasını rica ederim.

6 — Bütün Vilâyetlere ve Umumî Müfettişliklere yazılmıştır.

11/4/1938

ÖZ:

Divanı Muhasebatın 935 idare hesabına ait kararı H.

Sayı: 3195/1-1-2

Divanı muhasebat Reisliğinden alınan bir yazıda: 935 yılına ait İdare hesaplarını ve buna müteferrik cetvelleri müteaddit tekitlere rağmen göndermeyen iki vilâyet Hususî muhasebe müdürü hakkında 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununun 51 inci maddesi delaletiyle ve Muhasebe-i Umumiye Kanununun 122 inci maddesi mucibince emsal üç günlük maaş kesimine ve an güne kadar yine cevap vermedikleri takdirde cezanın ağırlaştırılmasına hükümlü olduğu bildirilmektedir.

Hususî Muhasebe müdürlerinin böyle bir vaziyete düşmemeleri için kanun hükümlerini daima göz önünde bulundurarak Divanca istenilen hesapları vaktinde göndermeleri lâzımdır.

Keyfiyetin alâkadarlara ehemmiyetle tebliği rica olunur.

11/4/1938

Sayı: 3196/1-1-2

1 — Bazı belediyelerin ecnebi devlet deva iri nezdinde teşebbüs atı müstelzim hususta hakkında doğrudan doğruya Elçiliklerimize müracaat etmekte oldukları cari muamelât ve muhaberatın anlaşılmasıdır.

Alâkadar Vekâletlerin mütalaa ve muvafakati alınmadan vilâyet ve belediyelerin bu kabil teşebbüsata girişmeleri doğru değildir.

Elçiliklere vaki müracaatlar arasında mütehasıs ecnebi gibi büyük bir ihtiyat ve teyakkuz ibrazını müstelzim mühim işler de bulunmaktadır.

Elçilikler vasıtasıyla görülmesi istenen işlerin mahiyeti ne olursa olsun evvel emirde alâkadar Vekâlete bildiril-

rek muvafakatının alınması ve Hariçle Vekâletinin haberdar edilmesi icap eder.

Keyfiyetin alâkadarlara tebliği rica olunur.

2 — Bütün vilâyetlere yazılmış ve Umumî Müfettişliklere arz edilmiştir.

15/4/1938

Emniyet U. Md.

ÖZ:

***Bayrağımızın muhafaza-i
kutsiyeti II***

Sayı: 17793

1 — Millî ve tarihî varlığımızın müşahhas bir timsali olan şerefli barağımıza lâyük olduğu saygıyı temin ve bunu muhafaza etmek yolunda resmî ve hususî müessese nasıl ve ne vakit bayrak asılacağını ve ne gibi ahvalde bayrak çekilirken merasim yapılacağını Hükümet bir nizamname ile tayin ve tespit eylediği gibi bayrağımızın nerelere ve kimlerin müsaadesiyle örtülebileceğini de yine bu nizamnamede ayrı bir madde ile tayin ve tasrih eylesine rağmen maalesef bazı yerlerde bayrağımızın gelişi güzel ve lalettayin eşhası hususiye tabutlarına örtülebilecek kadar ileriye varıldığı ve netice itibarıyla milletimizin mefahirine ve varlığına timsal olan bayrağımızın kutsiyetini muhafazaya alâkadarlarca itina edilmediği alman haberlerden anlaşılmaktadır. «Türk bayrağı nizamnamesi» nin 30 uncu maddesi bayrağımızın hangi eşhasın ve ne gibi şerait dâhilinde tabutlarına örtülebileceğini vazıhan tayin eylemiş olmasına binaen Bayrak nizamnamesinin tayin ettiği evsaf ve hizmet erbabına inhisar ettirilmesi icap ettiğinden her hangi bir sınıf ve teşekküle mensup olursa olsun Bayrak nizamnamesinin tahrifatı haricinde kalan kimselerin tabutlarına bayrak örtülmesine katiyen müsaade ve müsamaha olunmamasının tembihine son derece itina edilmesini tamamen rica ederim.

2— Umumî Müfettişliklere ve vilâyetlere yazılmıştır.

18/4/1938

Makaleler

BELÇİKADA İDARÎ İSLÂHAT

Brüksel'deki İdarî İslahat komitesinde Devlet komiseri

M. Kemal tarafından verilen konferans

— Geçen sayıdan devam —

Şurasını da söylemek faydadan hali değildir ki memur komiteleri teşkili, Devlet memurlarının sendika yapmak haklarını tanımak noktasına doğru atılmış büyük bir adım olur. Bu uzun zamanlardan beri profesyonel teşekküller tarafından ileri sürülen bir davanın hakikat halini alması demektir. Bununla beraber, fiil mevkiine çıkmış olan bu sahadaki terakkiyat o kadar büyüktür ki, memur komitelerinin vücudunu metalib listelerinin ta başına kaydeden bazı profesyonel teşekküllerin şimdi o Komitelerin ihdası keyfiyetini tavik etmekte olduklarını görerek hayretler içinde kaldım. Montesinin dediği gibi, en iyi kanunlar için fikirlerin ihzar edilmiş bulunması lobudur ve bu bir hakikattir.

İşte adam meselesi hakkında size söyleyeceklerim bunlardır. İntihap edilen, mükemmel adli kaidelerle himaye olunan, meslek ve faaliyetlerinin tanzimi hususunda Devletle beraber işleyen bu memurlar çalışmağa mecburdurlar. Hangi kadro ile?

* * *

Evvel beevvel şu prensibi koyuyorum: «Hükümet dairelerini uslu (rationnel) bir surette tanzim edilmiş yahut alelade münasip ve uygun yerlerde bulundurmamak işlerin yeniden tensiki ve müessir bir çalışma için birinci şarttır.»

Hâlen mevcut hükümet dairelerine velev ki dalgın bir gözle bakmış olanlar teslim ederler ki yeni hükümet binaları yapmak lobut ve zaruridir. Şimdiki binalar şehrin dört tarafına serpilmiş, toz içinde, iyi teshin edilmemiş, havalandırılmamış, yalnız konfordan değil, belki her türlü kalem işleri için lâzım olan iptidâî vasitalardan da mahrum yerlerdir. Makul hiç bir möbleleri yoktur; şuradan buradan toplanmış bir takım eşya nispetsiz, uygunsuz, rahatsız ve ekseriya faydasız möbleler; iyi musannifler bulunmamak sebebiyle tavana kadar yığılmış dosyalar; köhne bir halı, duvar çatlaklarını örten bazı litoslar... İşte memurların, Devlet uzuvlarının çalıştıkları yerler.

Bazı kimselerin, haklı olarak, «İdarî kulüpler» adını verdikleri bu yerlerde Fransız mizahnüvislerinden Kurtalan'ın fikri tatbik edildiği günden beri, hiç bir değişiklik vaki olmamıştır.

Memurların bu yerlerde faydalı ve müessir bir iş yapacakları nasıl ümit edilebilir? Kadronun kifayetsizliği iş üzerinde, zarurî olarak, kendini göstermez mi? Acıklı bir şöhrete malik olan bazı daireleri misal olarak arz edeceğim: «Harap mıntıklar» unvanım alan nafia daireleri; dairelerinden birini kahvehane diye yapılan ve bu ticaretin levazımından taş tekne, tulumba ve saire gibi eşya henüz içinden çıkarılmamış bulunan bir yere sığdıran Ziraat nezareti.

Lâkin benim en çok kabahat addedeceğim şeyler, bu haricî noktalar değildir. Şimdiki hükümet binalarının başlıca kusuru, rasyonel büro mesaisine bilhassa elverişli olmamalarıdır. Her memur orada kendi hücrelerinde hatta diyeceğim ki kendi ininde kapanmış bulunuyor. Sırsaklamaz nazarların muhafazası altında, sigara dumanına boğulmuş bir muhit içinde, uyku getiren bir hareket derecesinde, memurun bir an evvel savuşmaktan ve zamanını pek ihmalkâr bir çalışma ile öldürmekten başka bir gailisi yoktur. Onu, bundan dolayı, muhazeye cüret edemeyeceğim. En gayri müsmir bir çalışmayı, lâtif ve hafif bir hale sok

manın yolu vardır. Buna mukabil öyle muhitler vardır ki her türlü sayı menfur ve müsellim kılar.

Memurların randımanını azaltan nezaret yokluğu yanında, dairelerin şimdiki dağınıklığı ve tertipsizliği diğer birçok mahzurlar da tevhit etmektedir: Nezaretler evrakı ve dosyaları taşımak için hususî postacılar ve hademeler kullanmak ve bir daireden diğerine mekik dokumak mecburiyetinde bulunurlar. Alelade bir mektubun ve cevabının nakli muhtelif sekiz, on, on iki defa yer değiştirmesi mucip olur. Bir iş hakkında malûmat almak için memurlar yahut iş sahipleri bir düzeye gidip gelirler.

Servisler çoğalıyor: Bir idarenin ayrı bir binaya yerleştirilmesiyle yeni bir kapıcılık, hizmetçilik ve teshin hizmeti ihdas etmek, yeni bir kütüphane yapmak iktiza ediyor. Bakım, tenvir, telefon tesisatı masrafları artıyor. Bütün bu masraflar mahaza zarardır ve mesai teşkilâtı kolaylaştırmaktan ziyade mânialara duçar olmuş bulunuyor.

Bu vaziyet, söylemeğe hacet var mıdır, cezrî bir tahavvülü icap eylemektedir. Maddî kadronun ehemmiyeti üzerinde, memurların sayı ve ahlâkî vaziyeti bakımından, fazla Israr edilemez.

İyi çalışmak, için, ışık ve sevinç içinde çalışmak lâzımdır. Bundan başka, vazifenin ifasına hâdim maddî tesisat da lâzımdır. Büro mesaisi, bir usul koymuş olan mütehassıslar tarafından, sistematik bir şekilde tetkik edilmiş idi. Bu usul, asrî hayatın ihtiyaçları mahsulü idi. Devlet bu usulü tatbik etmezse, memurlar, pek kısa bir müddet içinde, günden güne mudilleşen vazifelerini ifaya yetişemeyeceklerdir. Büroların maddî teşkilâtına müteallik bu asrî kaideler Belçika'da S. N. C. F. B. dairesinde ve Brüksel şehrinin muhtelif hususî müesseselerinde tatbik mevkiine konmuşlardır. Ancak ecnebi diyarında, Hollanda'da ve Birleşik Amerika Devletlerinde bunun mükemmel surette tatbik edilmekte olduğunu görüyoruz.

Levazım meselesini halletmek için umumî bir hal sureti bulmak lâzım geliyor. Mamafih bu hal sureti, daha

önce servislerin ve nezaretlerin yeniden tanzim ve tensik edilmiş bulunmasına vabestedir. Brüksel şehrinin ta ortasında ve tercihan «İdare» nin öteden beri bulmuş olduğu mahalleye civar bir yerde bir «Hükümet dairesi: Çite administrative» tesisi fikri hepinizde vardır.

Bu idari belde, yekdiğerine bağılı ve gerek tarzı mimarî itibariyle, gerek organik bir surette mütecanis ve ahenktar birçok binalardan terekkün etmiş olacaktır.

Belediyenin heyeti mecmuası, asrımızın rezk edeceğı bir abide, geçen asırların yadigârı olan «Plâs dö Müze», «Plâs Ruayal», «Plâs dö Pale», «Rü dö la Lua» gibi yerlerdeki mimarî eserlerin heyeti mecmuasına yakışır bir anıt olacaktır.

Bu binalar fennin son icaplarına göre inşa ve muhafaza olunacaklardır: En muvafık bir vaziyette bulunup en muvafık şekilde teshin edilecekler ve havalandırılacaklardır. Sadanın intişar ve inikâsı keyfiyeti dakik bir ihtimam ile tetkik edilecektir. Bütün gayrı menkuller «Plan libere» prensibine göre tertip olunacaktır.

Lâkin her şeyin üstünde, bu binalar idarenin vazifeli icap ve ihtiyaçlarına cevap vereceklerdir. Yekdiğeriyle tam bir münasebeti olan nezaretler grup halinde bulunacaklardır. Bunların bir arada bulunması hâlen ayrı ayrı nezaretler arasında parçalanmış olan bazı hizmetleri de aynı zamanda rasyonel bir surette yekdiğerine mezcetmiş olacaktır. Mimarlığa müteallik işler, matbaa işleri, levazım (economat) işleri, muhasebe işleri, makine ile yazı işleri, kütüphaneler kısmen veya tamamen bir araya cem olunabilirler. Bütün nezaretler için müşterek bir istihbarat kalemi halka, muhtaç oldukları malûmatı edinmek hususunda, yardım etmiş olacaktır. Yalnız bir telefon santralı bütün büroları raptedecek, posta evrakı yalnız bir posta idaresi tarafından tevzi olunacaktır. Memurlar, nihayet, (LAST BUT NOY LEAST) umumî çalışma salonlarında cemedileceklerdir. Bundan mesaisini daha mükemmel bir surette tevzi neti

cesi husule gelecek, servisler arasında müessir bir iştirak tahassül edecek, umumî teşvik ve terkip, daha kolay bir hale gelecek nezaret ve murakabe sayesinde randıman artacaktır.

Bu plân idaremizce amme işlerini görmek hususunda vuku bulan umumî masrafları mühim miktarda azaltacaktır. Lüzumsuz kira masraflarını ve mecburların muhafazası için yapılan sarfiyatı ortadan kaldıracaktır. Birçok servislerin azaltılmasını yahut kaldırılmasını kolaylaştıracaktır.

İşte İdarî binalar hakkında Hükümete arz etmekle mubahı olduğum teşkilât prensipleri, umumî hatlar halinde, bunlardan ibarettir.

Bu prensiplerle gözetilen gaye, Devlet memurlarının vaziyetini ıslah, mesailerinin randımanını tezyit, idaremize yakışır bir kadro ihdas eylemekten ibarettir.

* * *

Bu yeni binalarda servisleri usulü (rationnelle) bir şekilde tertip etmek lâzım gelecektir. Muhtıranın üçüncü noktası budur.

İdarelerde tatbiki iktiza eden teşkilât prensipleri hakkında bir terkip (Synthese) yapmak benim için çok zordur. İdare makinesi büyük ve mudildir. Her idarenin icap ve ihtiyaçları muhtelif teknikler ister. Ancak her idare hakkında yapılacak tetkikat, o idare için münasip bir teşkilât plânı vücuda getirmeğe yardım edecektir. Bununla beraber esaslı bazı teklifler bulmağa gayret edeceğim.

Fikrimce, idarelerin (Administration) yeniden tanzim ve tensik halısında dört türlü zarureti nazarı itibaren almak lâzımdır:

1 — Devletin tetkikat yapan ve vesikalar toplayan dairelerini takviye etmek zarureti;

2 — Mesai usullerine itınayı mahsusla nezaret etmek ve büro mesaisinin İlmî teşkilâtına müteallik kaideleri tatbik eylemek zarureti;

3 — Bazı servisleri bir merkezde toplamak;

4 — Haricî servislerde tevsiî mezuniyet (deconcentration) usulünün tatbiki. (1).

Bu dört fikri size teşrih ettikten sonra, bir nezarete yeniden tensik plânının nasıl tatbik olduğunu mut tasarı izah edeceğim.

İdaremizin büyük noksanlarından biri, tetkik etmek ve delil toplamak ile mükellef servislerinin âdemi kifayetidir. İdare, umumiyetle, iktisadi ve İçtimâî meseleleri tettebbu etmek, nazıra ve yahut servis şeflerine vesaik hazırlamak la mükellef bir organa malik değildir. İyi teşkilâtlandırılmış böyle bir tetkikat yapmak ve vesikalar toplamak servisinin muvaffakiyeti Devlet için hakikî bir tehlike olabilir.

Devletin İktisadiyat sahasına müdahalesi hususundaki fikir ve mütalaamız ne olursa olsun, şurası muhakkaktır ki Devlet müdahale etmektedir. İktisadiyatı teşkilâtlandırmak yahut nizama bağlamak hususunda tedbir almağa başladığı andan itibaren, Devletin, halile meşgul olduğu mesele hakkında kendisine filen ve tamamen vesikalar verebilecek bir organizmaya malik bulunması labada ve zaruridir. Şu noktaya dikkat ediniz ki bütün iktisadi kararlar hususî menfaatlerin ilhamı eseridirler; bütün İçtimâî sınıflar için mesut veya meşum neticeler husule getirebilirler; binaenaleyh Devlet bu bapta hassaten intibah ve teyakkuz ile hareket etmeğe, münhasıran amme menfaatim düşünmeğe mecburdur. Sanayie, ziraata, mâliyeye, işe... hulâsa neye dair olursa olsun, alman kararlar meselenin tamamı ile bilinip anlaşılmış olmasına, uzun tetkiklere ve olgun bir mülâhazaya müstenit bulunmak iktiza eder.

Bunun için İdarenin meydana konmuş vesikaları bulunması; tam ve mükemmel istatistiklere malik olması; aynı neviden olan hâdiseleri ecnebi memleketlerinde ta

¹ Deconcentration: Evvelce ittihazı idare-i merkezîyeye ait olan bazı kararları vermek salâhiyetini hükümetin departmanlardaki mümessillerine terk etmelidir. Kamus.

kib eylemiş bulunması; orada alınmış olan kararları öğrenmiş olması; hulâsa meseleleri tetkik ederken nazara tam ve vazih bir mütalaa arz eyleyebilmesi lâzımdır. İmdi, bu tettebbu servisleri hali hazırda tamamı ile mevkutturlar.

Şüphe yoktur ki «tettebbu ve tevsik: etüde et documentation» unvanı verilebilecek bir takım bürolar vardır. Bunlardaki müstahdemler ve maddî malzeme kâfi değildir. Nazır, ekseriya, cüz'i yahut menfaate mebni malûmat üzerine karar almağa mecburdur. Çünkü maiyetindeki servislerde ne bir yardım, ne bir vukuf ve salâhiyet görüyor.

İktisadi tetkik ve tettebbu servisinin yokluğu meselâ iktisadi işler nezaretinde, Ziraat nezaretinde. Maliye nezaretinde göze çarpar.

Nezaretlerin her bir iride, bu iktisadi tetkik ve tettebbu servisinin yanı başında, memur âdeti itibariyle daha az mühim, fakat mahiyeti cihetiyle dikkate şayan olup, bütün kanun lâyhalarının, kral iradelerinin ve nezaretçe ihzar edilmiş nazır kararlarının hukukî tuvaletini yapmakla mükellef bir servis bulmak iktiza eder. Devletin fiil ve hareketi bu metinler (textes) ile tezahür eder. Bunun içindir ki bu metinlerin itina ve ihtimam ile kaleme alınmış bulunmaları lâzımdır. Aksi takdirde tesir ve kuvvetlerini izale eden ıstılah iltibaslarına, lehçe huzursuzluklarına sebebiyet verilmiş olur.

Şimdiki İdarelerin ikinci noksanı (deficience), büro mesaisinin tanzimine müteallik kaidelerin yokluğudur.

Büro mesaisinin tanzimi keyfiyeti son zamanların, bir disiplindir; Bazı kimseler buna «ilim» namını vermişlerdir. Bu tabire belki mübalağalıdır. Bu disiplin hakikate bazıları iptidaî, diğerleri teknik bir hayli akli selim kaidelerinden mürekkebirdir.

Büro mesaisinin tanzimi bir takım basit kaidelere, meselâ, evvelce tayin edilmiş olan mesai saati cetveline riayeti kat'î olarak talep eder. Lâkin başka vasıta ile çalışmak usulünü, meselâ en mudil istatistik makinelerinin istimalini kabul eyler. Bu tanzim kaideleri bazı idareleri-

mizce kabul olunmuştur. Posta çeklerini misal olarak zikredeceğim. Lâkin itiraf etmek lâzım gelir ki bunlar başka yerlerde tamamı ile ihmal olunmuşlardır. Bu, ne kadar hayretbahş görünürse görünsün, yazı makinesini hiç bilmeyen dairelerin elan mevcut olduğu şüphesizdir. Umumî müdürlere (dâhil) varıncaya kadar her dereceden yüzlerce memur basmakalıp mektupların müsveddelerini el ile yazmaktadırlar. Stenografi usulü, yalnız nazırların ve hususî kalemlerin kullandıkları mahremane bir muameledir. Bazı nezaretlerde makine ile iş yapmak, istatistik makinelerini, hesap makinelerini ilâh kullanmak icap ettiği vakit alman semere bu makinelerin fena bir şekilde istimali yüzünden umumiyetle vasat derecede olur. İstatistik tanzimde muvazzaf daireyi misal olarak veriyorum. Bu dairenin neşriyatı Hollanda ve İsviçre'deki mümasil teşkilâtın neşriyatına nispetle her vakit altı hafta teahhürle vaki olmaktadır. Bununla beraber, Belçika'daki daire makine itibariyle daha mükemmel surette mücehhez olduğu halde, bu ecnebi memleketlerdeki aynı dairelerde mevcut memurların dört mislini kullanmaktadır.

Bu mesai kaidelerinin idarelere girebilmesi için, her nezarete tezyinat gibi ferî meselelerle uğraşacak yerde, memurların randımanını murakabe eden, memurları dairelere tevzi eyleyen, makine ile çalışmağı emreden hakikî bir teşkilât bürosu haline gelmiş bir sicil ve memurin bürosu ihdas etmek lobudur. Lâkin mahdut bir kaç memuru bulunacak olan bu türlü servislerin ihdası başka bir müşkül meydana koyuyor.

Nazır ile nezaretin erkânı tarafından tasvip edilmiş bir teşkilât plânı mevcut olduğu takdirde bile, Devlet, nazarî olarak tasvip edilmiş bulunan teşkilât prensiplerini tatbik ettirmek, için, büro mesaisinin İlmî teşkilâtı babında kâfi derecede ehil ve salâhiyettar memurlara malik olmaz.

Büro mesaisinin yeniden tanzimi keyfiyeti hemen yapılabilemez. Meselâ makine istimali meseleleri, hesap yahut yazı makinelerinin makul bir tarzda istimali, faydasız

rehberlerin ilgası yahut zararlı bir tasnif usulünün tadili bahasında umumiyetle nazariyattan fiiliyata geçmek için lâzım olan salâhiyeti haiz adamlarımız yoktur. İşte bunun içindir ki müstahdem olan memurlara mahsus olmak üzere, şimdiden, bir idari teşkilât kursu açmağı düşünmek icap edecektir. Birinci sene bu kursa her nezaretten iki memur, meselâ, en iyilerinden intihap edilmiş bir kâtip ile bir daire şefi gönderilecektir. Orada yüksek memurlar yahut salâhiyetli Üniversite profesörleri tarafından verilmiş nazari kursları göreceklendir. Tanzim edilmiş servislere (postaneneler, şimendifer idareleri, hususî sanatlar) gidip onları ziyaret edeceklerdir. Hini hacette ecnebi memleketlere gidip çalışacaklardır. Bu suretle, idareye yeniden memur olunca, mesai teşkilâtında usulü (rationnel) metotlar tatbik edebilecek ve nazır ile umumî kâtipin sültaşf altında yeni teşkilât projelerinin tatbikatına nezaret eyleyecek bir «müşavirler» heyeti vücuda getirilmiş olacaktır. Bu adamlar kursları bitirir bitirmez, her umumî kâtiplik nezdinde, şimdiki teamül ve metruk memurin servisinin yerine kaim olacak, (Hollanda'daki teşkilâta mümasil) bir büro mesaisi teşkilâtı vücuda getirilebilecektir. Nezaretlerin teşkilâtı bu servislere sayesinde «yürümeğe» başlayacaklardır.

Aynı zamanda, başvekâlette, nezaretlerin hepsinde bu teşkilât meselelerinde iştigal edecek bir servis ihdası iktiza eder. Amerika'da yapılacak İdarî Islahata müteallik bir raporda bahse mevzu olan ve İngilizce, süper planning denilen bu servis, nezaretlerde mesainin rasyonel surette tanzimine ait kaideleri tertip etmeğe, bazı servislere yeniden yapılan teşkilât sebebiyle zait bir hale getirilmiş olan memurları tekrar kullanmak için bir hakiki memur kliringi yapmağa ve bahusus nezaretler arasında vazifeleri birleştirmekle iştigal eylemeğe mecburdur. Çünkü teşkilât meselesi memurlardan her birinin muhassala-i mesaisinin inceden inceye tetkiki maddesini muhtevi ise, bunun aksayıp mukabilinde nezaretleri ve nezaretler arasındaki ser

vis intikalleri keyfiyetini tekrar birleştirmegi de ihtiva eylemektedir.

Her nezaretin, umumî bir fikir etrafından mütecanis, organik, mütemerkiz (centre) ,bir kül teşkil etmesi lâzımdır. Bu teşkilât kaidesinin tamamı ile tatbiki nezaretlerin bir araya 'gelip toplanmalarını intaç edecekti. Nezaretlerin miktarını azaltmak ve bu miktarı tespit etmek keyfiyeti birçok tetkikata zemin olmuştur. Prensip itibariyle 7 nezaret vardır ki hiç bir suretle birleştirilemezler. Bunlar süite nezaretleridir: Dâhiliye, Adliye, Hariciye, Millî Müdafaa, Sömürgeler, Maliye, Maarif. Hâlen mevcut olup tevhitleri teklif ve ecnebi memleketlerde tatbik olunan diğer 7 nezaret şunlardır: Say ve İçtimaî Basiret, P. T. T. Münakalât, Ziraat, iktisadi İşler, Sıhhati Umumiye. Bu 7 nezaret, muhtelif tarzda olmak üzere, üçe irca olunabilir ki itikadımca en mantıkî şekil Hollanda'da kabul edilendir. Hollanda İçtimaî İşler nezareti, Sıhhati Umumiye, Say ve İçtimaî Basiret nezaretlerini; Nafia nezareti ile P. T. T. nezaretini; Millî İktisat nezareti İktisadi İşlerle Ziraat nezaretini müştekilidir.

Lâkin hizmetlerin bu suretle gruplaştırılması İdarî Islahattan ziyade bir politika meselesidir. Bunun içindir ki daha küçük bir mkyas dâhilinde bazı teşkilât kaideleri teklifiyle iktifa edeceğim ve hâlen nezaretler arasında mevcut bir takım hizmet intikallerinden bas eyleyeceğim. Bu hizmet intikallerinden ancak bazı misaller vereceğim: Teknik tedrisat ile ziraî tedrisat tamamı ile Maarif nezaretine merbut olmak ve bu nezaret dâhilinde ziraat ve İktisadî işler kısımlarına ayrılmamak lâzımdır. Devlete ait nebatat bahçesi ki İlmî bir müessesedir Maarif nezaretince idare edilen diğer İlmî müesseselere iltihak eylemelidir. Ziraat nezaretinde kaldıkça daima bostan haline inkılap etmek tehlikesine maruz bulunuyor!

Asrî bir Devletteki başlıca vazifesi, iktisadi istatistikleri tertip etmekten ibaret olmak lâzım gelen Merkez İstatistik Ofisi iktisadi İşler nezaretine bağlı olmalıdır. Buna mukabil madenler Umumî müdürlüğü ki başlıca vazifesi

İçtimaî kanunları tatbik ve madenlerde sayı himaye etmektir, İş nezaretine merbut bulunmaktadır.

Sihhati Umumiye nezaretî, sıhhat ve nezaret işleriyle meşgul olan bütün servisleri müştemilat olmalı. Bunun içindir ki, İş ve İçtimaî Basiret nezaretî, Adliye nezaretî ve Nafia nezaretî bazı işlerini bu nezarete devretmek mecburiyetindedirler.

Bu nokta üzerinde daha ziyade tafsilâta girişmeyeceğim; mesele, akli selim meselesidir. Mimarî işlerinin, istatistik işlerinin, muhasebe işlerinin, aylıkların tasfiyesi işlerinin şimdiki halde büro mesaisindeki profesyonel teknik sayesinde tevhidî kolayca mümkün olur.

S. N. C. F. B. de yalnız memurin dairesi, yirmi kadar memur tarafından idare olunan istatistik makineleri sayesinde 75.000 kişinin aylıklarını tasfiye ediyor. Devlet teşkilâtında ise aynı miktar memurların maaşlarının tasfiyesi, bir düzine daireye tevzi edilmiş yüzlerce muhasipleri, kâtipleri, yazıcıları işgal etmektedir. Bu hâdiseden hiç mütehayyir kaldığınız yok mu?

Bu «temerküz: concentration» prensibine «tevsii mezuniyet: deconcentration» prensibi karşı durmaktadır ki bu da pek ziyade lâbüd'dür.

Uzaktan «Hükümet etmek: Gouverner» ve «yakından idare etmek: Administrer» lâzımdır.

Brüksel İdare-i merkeziyetinde, birçok hususî hallerde, ancak dış hizmetlerinde bulunan memurlarının verdikleri tahrirî veya şifahî raporlar üzerine tatbik edebileceği bir takım kararlar ittihaz ettirmek bir hatadır. Bu işlerin tetkik ve tettebbuu hususunda merkezî idarenin koyacağı çalışma sermayesi hiçtir: O, meseleyi ancak taşradan kendisine gelen raporlar üzerine bilir. O halde karar ittihazını dış hizmeti ifa eden memura ne için bırakmamalıdır?

Gerek iktisadi İşler nezaretî, Ziraat nezaretî, İş ve İçtimaî Basiret nezaretî ve gerek Sıhhiye nezaretî mevzuu bahis olsun, kanun ve nizamların tatbikine müteallik tedbirler Devletin taşradaki idari servislerine tatbikatını

vahdetine bir güne halel gelmeksizin tevdi edilebileceği şüphesizdir. Bu servislerin nüfuzları artacak olursa onları tanzim etmek ve üzerlerine bir kontrol koymak lâzım geleceği tabiidir. Devletin taşradaki idarelerinin hali hazırda hiç bir istiklâl ve karar ittihazı salâhiyetine malik olmamaları keyfiyeti, onların faaliyetleri üzerinde yapılan kontrolün yavaş yavaş azaltılmasını veya büsbütün ilga edilmesini mucip olmuştur. Zannediyorum ki nezaretlerin taşradaki servislerini vilâyetlere mahsus veya umumî İdare ve Teftiş heyetlerinin hakikî ve mesuliyetli sultası altına koymak lâzım geliyor. Lâkin buna mukabil, o heyetleri de şiddetli bir murakabeye tâbi tutmak icap ediyor. Bu tasavvur temin edilirse idarelerde kullanılacak lisan meselesini de «geniş mikyasta halle medar olacaktır. Çünkü taşra hizmetleri lehçe rejimine göre organize edilebilirler.

İdareyi idare olunana yaklaştırmak suretiyle, bu «tevsii mezuniyet: deconcentration», ekseriya kuvvede kalmış olan bir İdarî davayı hakikat haline koymak neticesine varacaktır.

Umumiyetle öyledir demek istemiyorum; lâkin Devletin bazı servisleri, efkârı umumiyesini yahut menafî hürmete şayan her hangi bir zümrenin temayül atını tatmin için ihdas edilmiş bir takım satıh cephelerinden başka bir şey «değildir; fakat bu cephenin yahut bu namın arkasında cüz'î ve nakış bir iş memur kadrosunun gayrı tabii surette bir şişmesini intaç etmediği takdirde hiç bir şey cereyan etmez. Bir İngiliz mizahnüvisi demiştir ki: İdarî bakımdan en mükemmel nezaret, bütün muhabereleri tamamı ile dâhilî kalacak ve hariçle asla temas ve münasebeti bulunmayacak, yalnız kendi için yaşayacak, kendinden başka kimseye faydası dokunmayacak olan nezaret olacaktır.

Bu «hiciv yazık ki azı servisler için hakikattir. Bu babda «çok misal vardır, ihtiyata riayetten onları zikretmekten vaz geçiyorum. Ekseriya Devlet, bir meseleyi halle teşebbüs ettiği kanaatini vermek içindir ki bazı servisler

İhdas eder; servis ihdas olundu mu, artık kimse onunla meşgul olmaz ve mesele muallakta kalır.

Dört teşkilât prensibi vardır:

Bir tetkik ve tettebbu, servisi ihdas etmek;

Bir teşkilât bürosu ihdas etmek;

Temerküz ve tevsiî mezuniyet. Bunlar bir nezarete tatbik olunursa ne hal kesp ederler?

Size burada Ziraat nezaretinin teşkilât plânını muhtasaran söyleyeceğim. Çünkü nazırın tasdikine iktiran etmiş olan bu plân tatbik edilmek üzere bulunuyor.

Ziraat nezaretinin iktisadî tetkikat ile meşgul, her biri mütehasıs müdürîyetlere bağlı olan, aralarında hiç bir rabıta mevcut olmaksızın çalışan ve düşünceleri nezaretin umumî idaresinde nafiz olabilmek için şeflerinde kâfi derecede bir meretimi vaziyet bulunmayan muhtelif servisleri var idi. Tetkikat servislerinin bu küçülmesi vesika toplamak, ziraî iktisat meselelerini evvelden hazırlamak hususunda bir kifayetsizlik tevlit ediyor idi.

Nezarete ziraî iktisat ile iştigal eden ve doğrudan doğruya umumî kâtipliğe bağlı olan bütün unsurları bir araya toplayacak bir tetkikat dairesinin ihdasını teklif ettim.

Umumî kâtip, nezaretin daimî İdarî şefidir. Kelimenin bütün manası ile «İdare edici: Administrateur» vazifesini yapar. Bunun için tettebbu etmeğe, hazırlamağa, tensik ve teftiş eylemeğe mecburdur. Bunu yapmak için lâzım olan âlete sahip olması iktiza eder.

Umumî kâtip, biri iktisadî ve diğeri hukukî olmak üzere iki şube ihtiva edecek olan kendi «tetkikat bürosu» vasıtasıyla tettebbüat ve istihbaratta bulunacaktır. Şekil değişmiş eski memurin kaleminden ibaret bulunan ve bundan sonra memurların mesaisinin randımanı, her dairedeki memur âdeti, say metotları, rasyonel çalışma ve makine kullanmak gibi işlerle iştigal edecek olan bir teşkilât bürosu marifetiyle tensikat ve teşkilât yapacaktır. Şimdiye kadar iki umumî istikamet ve bazı kere müteaddide istikametlere doğru dağılmış olan bütün hesap muamelâtını bir

yere toplayan muhasebesi vasıtasıyla murakabesini ifa edecektir.

Umumî kâtiplik bu suretle takviye edilince ve nezaretin idrak ve murakabe vaziyeti haline gelince, umumî müdürlükler kanunların ve nezaretçe yapılan talimatnamelerin sırf teknik tatbikatı ile iştilal ederler.

Bu umumî müdürlükler, mezkûr kanunların tatbiki için, vilâyetlerin her birinde bulunacak olan her biri lehçe hudutlarına uygun bazı salâhiyetlerle mücehhez _ mahallî müdüriyetlerle münasebette bulunacaklardır. Bu mahallî müdüriyetler, hâlen İdare-i merkeziyetçe yahut nazır tarafından ittihaz edilmekte olan bazı kararları resen vermek salâhiyetine malik olacaklardır. Burada imzaya salâhiyetli heyetler hakkında tafsilâta girişemeyeceğim; lâkin nazıra (dâhil) varıncaya kadar bütün memurin silsilesinin, kurbağa veya ada tavşanı almak için müsaade vermekle iştilal etmelerinde zaruret görmüyorum. Bununla beraber, bu mahallî müdüriyetler yalnız bir «Tevsîi mezuniyet: deconcentration» unsuru değil, belki aynı zamanda bir «âdemi merkeziyet: decentralisation» unsuru olabilirler, şu mana ile ki bazı kararlar idare-i merkeziye namına eyalet valileri yahut arondisman komiserleri tarafından ittihaz olunabilecektir. Bu müdüriyetlerin başlıca vazifesi, hâlen tamamı ile ayrı bir vaziyette olup, kontrolsüz ve âdeta direktif siz çalışan taşra servislerde teması muhafaza etmekten ibaret olacaktır.

Umumî müdür ile mahallî müdürleri arasındaki irtibat ve münasebet iki vasıta ile temin olunacaktır: Nezaretin jürisprüdansında vahdeti temin etmek için (her bir lehçe mıntıkasına bir kişi olmak üzere) umumî müfettişler marifetiyle yapılacak kontrol, bu müdüriyetler vasıtasıyla yapılacak teknik muamele.

Ziraat nezaretinde halen mevcut 8 müdüriyet, teşkilât itibariyle yekdiğerine mütecanis 4 müdürlük tarzında toplanacaktır ki bunlardan biri «Hayvan yetiştirme ve baytarlık hizmetleri», diğeri «Ziraat», üçüncüsü «Bahçı-

vanlık» ve dördüncüsü «Ziraat mühendisliği» ne ait olacaktır.

Aynı zamanda, yeni teşkilât, yukarıda size bahsettiğim, servislerin yeniden teşkilini istilzam etmektedir.

Bir nezarete yapılacak reorganizasyonun şemasını o kadar muhtasar ve natamam bir tablo halinde tasvir etmiş olmaktan affi dilerim; lâkin zaman geçiyor, benim ise size Devlet memurlarının vazifelerinden de bahsetmek ligini icap ediyor.

* * *

Bu da doğrudan doğruya memurlara taallük eden bir meseledir. Çünkü onların maddî vaziyetlerini tashih ve tayin eylemektedir.

Hali hazır vaziyetini tahlil edecek olursak, görürüz ki nezaretlerin teşkilâtında, idari binaların muhafazasında memur intihabına müteallik kaidelerin tayininde tesirleri görülen Ampirizm, baremlerin tertibi ve ücrete ait kaidelerin tespiti hususunda da aynen müessir olmuştur. Baremler çoktur. Tam olarak 480 dir. Mamafih bu rakam adliye memurlarının ve tedris heyetlerinin baremlerini müşterinle değildir.

Muhassasat (retributions) az, çok tesadüfi, yani nezaretlerin arzusuna tâbi olarak tespit edilmiştir, ne memuriyetlerin tabiat ve mahiyetine, ne emir olunan vazifelere, ne deruhte edilen meşguliyete uygundur. Aynı memuriyetlere muhtelif maaşlar tahsis edilmiş, aynı maaşlar muhtelif memuriyetlere verilmiştir.

Birçok nam ve unvanlar baremlerin çokluğundan mütevellit karışıklığa bir karışıklık daha ilâve ediyorlar. Memuriyetler, ifa edilen vazifenin tabiat ve mahiyetini ifadeye yaramayan, fakat az, çok büyük ve ekseriya keyfi muhassasatını memura verilmesini muhik gösterecek olan isimler ile tesmiye edilmiş bulunuyor.

Nihayet rütbelere geliyor. Bunlar vazifenin tadili, hizmet ve mesuliyetlerin artması gibi organik sebeplere binaen değil, belki ve yalnız muhassasat tezyidini ve bir memura şahsan verilen mükâfatı muhik göstermek mak-

şadına mebni tevcih olunmaktadır. Bir takım büro şefleri öyle yerlere tayin olunuyorlar ki orada idare edilecek hiç bir madun yoktur; (bir takım müdürler öyle yerlere tayin olunuyorlar ki o 'vazifenin ifası yalnız bir büro şefi ile mümkündür; öyle umumî müdürlükler ihdası teklif ediliyor ki nezaret teşkilâtına ait en iptidâî bir tetkik, bu teklifin manasızlığını istifada kifayet eder. Ve tehlike o kadar büyüktür ki, bir umumî müdürlük yahut bir müdürlük bu suretle ihdas olunduğu vakit, oraya tayin olunan kimse memuriyetini muhik göstermek için, müdüriyet ne kadar bilumum ise o derece faydasız bir servis ihdasını derpiş edecektir.

İşte hali hazırda verilen maaş muhassasata müteallik usulün başlıca hatları muhtasaran bunlardan ibarettir. İmdi, bu husustaki, belki diğer işlerin hepsinden (daha ziyade, vuzuh, nizam hakkaniyet hâkim olmalıdır. Çünkü teşkilât hatları mühim ise bundan kendi hatası sebebiyle en ziyade mutazarrır olacak olan, yalnız «İdare: Administration» dur. Buna mukabil baremler keyfi olarak tespit ve tesadüfe tebaan tevzi olunurlarsa, memur ve müstahdemlerin verecekleri mesai hasılatının azlığından zarar görecektir yalnız «İdare» değil, bu halin başlıca kurbanı bin nefis memur ve müstahdemlerdir. Çünkü bunların en meşru menfaatleri ve en mukaddes hakları o suretle ihlâl edilmiş bulunacaktır.

Pek haklı olarak dikkat olunmuştur ki bu müşahedeyi İsviçre «Konsey Federal» inin 1924 tarihli bir mesaj inde de buluyoruz memurlar umumiyetle, maaşlarını muayyen bir meblâğdan ibaret olmasından ziyade komşu hükümetlerde mümasil vazifeleri ifa eden meslektaşlarına haksız olarak verildiğine kani buldukları menafiden şikâyet ediyorlar. Memuriyetin müddetince kayıt ve işaret eylemiş olduğu pek çok şikâyetler de bunu teyit etmektedir. Bundan başka aynı vazife ile mükellef memurların bir mükâfata nail kılmaları iyi bir idarenin en iptidâî bir prensibidir.

«Mümasil çalışmaya, muadil ücret» prensibi şiddetle tatbik olunmalıdır.

Fakat müsaadenizle, ilâveten, şunu da söyleyeyim ki maaşın muayyen meblâğdan ibaret olması madun memurlar için olduğu kadar mafevk vazife erbabı için de nâkilidir. Kâfi derecede ücret ve mükâfat almadıkları halde vazifelerini tam bir sadakat ve fedakârlıkla ifaya devam, ekseriya pek çetin işleri ikmal eden, çok uzun saatler çalışan ve çok ağır mesuliyetleri uhdesine alıp, her cihetten maruz kaldıkları ılgata mukavemet eyleyen memurları burada takdir ile yâd etmeği borç bilirim. Bu memurlardır ki idaremizin şeref ve itibarını teşkil eden iffet ve istikameti temin ederler.

Fakat tenkit zamanı değil. Burada takip ettiğimiz gaye, hali hazır vaziyetine nasıl bir çare bulmak istediğimi size kısaca göstermekten ibarettir.

I

Her şeyden evvel evi intizama koymak ve şimdiye kadar karışıklık ve intizamsızlığın hüküm sürdüğü yerde vuzuh husule getirmek lâzımdır.

Bu hususta, hükümete hemen, bir plân değilse bile, memuriyetlerin tasnifine müteallik bir usul teklif edeceğim. Diğer taraftan isim ve unvan karışıklığının ortadan kalkması, memuriyetlere vazifenin mahiyetine ve deruhte edilen mesuliyetin derecesine göre ücret tahsis edilmesi lâzım gelir. Ammenin bildiği _ üzerinde herkesin mutabık kaldığı bir hakikati ki her vakit tatbik mevkiine konmuş değildir, huzurunuzda ifade ettiğimden dolayı af dilerim. Şahsî maaş ita etmek, ferdî liyakat sebeplerine binaen rütbe tevcih eylemek sistemine nihayet vermelidir. Mamafih bu Islahat nezaretlerin yeniden teşkili lüzumunu muta zammındır. Çünkü organik bir kül teşkil eden İdarî Islahat meselesinde, müzakere mevzuu olan maddelerin cümlesi birebirine temas etmekte ve yekdiğerini imal eylemektedir.

Memuriyetlerin yeniden tasnifi, Birleşik Amerika Devletlerinde, İsviçre’de, Fransız demiryollarında ve diğer birçok ecnebi memleketlerde yapıldığı gibi icra olunacaktır.

Maaşlar için yirmi derece ihdas edilecek ve hâlen mevcut bütün maaşlar ton dereceler içine alınacaktır.

II

Bu teklif yapılıncaya ve memuriyetler biri diğerine irca olununca toku memuriyet grup ve sınıflarına, mafevk memurlar için olduğu gibi madunlar için de daha yüksek ve muvafık baremler tahsisi bahse mevzu olacaktır.

Nazik bir mesele. Şunu da hemen söyleyiveriyim ki efkârı umumiye de beğenilmemek tehlikesine maruz bir mesele. Vaktiyle bina inşasına müteallik plân için denildiği gibi, bana denilecek ki ne, gene yeni zamanlar ve yeni masraflar mı?

Lâkin bu zaviyeden görmek meseleyi sui tefehhüm etmektir. İdarî İslahat, tekrar ediyorum, organik pir kül teşkil ediyor. Devlet memurlarının maaşlarını islah için hükümete, hiç şüphesiz, yeni masraflar teklif edeceğim. Buna mukabil, nezaretlerin yeniden teşkilini, memurları idarelerin organik ihtiyaçları nispetinde azaltmağı, bazı hizmetleri makineleştirmeyi talep ederken gene hükümete mühim tasarruflar teklif eylemiş bulunuyorum.

Hali hazırda, gerek madun ve gerek yüksek rütbeli memurlar arasında Devlete yakışmayan ve Devletin müstefit olacağı şeref ve haysiyete mugayir olan bir takım vaziyetler vardır.

Bu vaziyetleri objektif ve ilmi bir usul ile tetkik etmeğe mecbur oldum. Üniversite profesörlerinden biri, madun memurların vaziyeti hakkında benim hesabıma bir anket yapmak lütfunda bulunmuştur. Müsaadenizle söyleyeyim ki bu anket, o memurların birçok ahvalde acınacak bir durumda olduklarını ve işgal etmekte buldukları vaziyetin icabı olan seviyeyi muhafaza için pek çok zahmet ve ağır fedakârlıklar ihtiyar eylediklerini meydana çıkarmıştır. Burada er kamdan bahsetmek istemiyorum. Yakında takdim edeceğim diğer bir rapor yaptığım anketim neticesini size gösterecektir.

Diğer taraftan, burada izah ettiğim neticeler daha az kâfi ve Vazih (değillerdir. Yüksek memurlarımızın maaşları sarahaten gayri kâfidir.

Bu vaziyet Devletin menfaatlerine mugayirdir. Bir yandan, memurlarımızın şeref ve haysiyetini bozmağa ve bin nefis hükümetimizin şaşaaasını küçültmeğe müncer olur. Diğer yandan, memurlarımızın arasında bir küçüklük hissi tevhit etmek, onlarda mesuliyet hissini azaltmak neticesine varır. Mesuliyet ve ehemmiyetleri ekseriya daha az olan bir takım memuriyetlere hususî meselelerde dört beş misli ücret verilirken, nasıl istersiniz ki Devlet, muhtaç olduğu veçhile, milletin zinde unsurlarını memur olarak alabilsin? Hâsıl olan yegâne netice, bizim yüksek idaremizin hakikî bir bozukluğundan ibarettir.

Maaşların arttırılması memuriyetlerde yapılan tasnifin ve nezaretlerin yeniden tasnifi keyfiyetinin bedihi neticesidir. İdarî İslahatın bu mükemmel eseri, memurların ücretlerini arttırmakla beraber aylıkların bütçeye tahmil ettikleri yükü hafifletmeğe müncer olacaktır.

Bu suretle idari İslahat hakikî gayesine vasıl olacaktır: Amme hizmetlerinin hal ve keyfiyetini ıslah etmek, muhassalasını arttırmak, iş şartlarını ve memurların maddî vaziyetlerini ıslah etmek.

Bu da izahatının başında kaydettiğim azimet noktasına beni irca ediyor: Vazife mühimdir ve geniştir. Kuvveden fiile getirilmesi mümkün müdür? Evet,

Kâfi bir surette söylediğim bu tasdik sözünü teyit için yalnız Şimal komşularımızı misal olarak zikirle iktifa edeceğim. 8 milyon ahaliden mürekkep bir memlekette amme hizmetleri bizimkinden his olunur derecede az, fakat gene bizimkinden his olunur derecede fazla ücrete nail bir miktar memurlar marifetiyle mükemmelen temin olunabilirse, biz ne için aynı şeyi yapamayalım?

Lâkin mesele uzun ısrara lüzum göstermektedir. Ancak yavaş yavaş kuvveden file çıkabilecektir. Çünkü idari İslahat münasebetiyle kabiliyetli bir tek memura Devlette işgal ettiği mevkiî terk ettirmek mevzuu bahis olamaz. Pek

fazla olan miktarlar yavaş yavaş tenzil edilecektir. Bina teorin Islahat meselesi bütün hükümetin daimî bir arzu ve iradesi eseri olmak icap eder. En ziyade bin nefis idarenin (Administration) samimî iştirakinin mahsulü olması lâzımdır. İdarî Islahatı her biri kendi sahasında olmak üzere filen çalışmakta bulunan memurlar yapacaklardır; ammenin menfaatini düşünmeleri onları bu neticeye isal eyleyecektir.

İdarî Islahatı yapmak için, ammenin menfaatim harısane sevk etmek iktiza eder. Bu ihtiras memurlarımızda mevcuttur; Islahatı fiil sahasına koyacaklardır.

Tercüme eden:

ALİ KEMALİ AKSÜT

Memur Rejimleri

Y. İngiltere’de Memur Rejimi

II

— Geçen sayıdan devam —

XI — YÜKSEK İDARE SINIFI.

İngiltere’de umumî memur miktarı 400.000 den fazladır. Nefsi İngiltere’de yüksek idare sınıfına mensup memurların miktarı ise 12.000 kadardır. Bu grup memurlardan her sene vasati olarak otuz kişi kadroya alınır. Meselâ 1925 den 1932 ye kadar sekiz sene zarfında bu kadroya giren memurlar 218 dür. Bunlardan 158 i serbest imtihanla hariçten, 66 sı aşağı derecelerden terfi suretiyle tayin edilmiştir.

Bu âmir sınıfının umumî yekûnu Avam Kamarası ile Lordlar Kamarası umumî azası miktarından azdır. Fakat İngiliz siyasî sistemindeki ehemmiyeti kemiyeti ile hiç mütenasip olmayacak derecede fazladır.

Bu kadroya tâbi memurlar sessiz sedasız çalışmakla beraber denilebilir ki Devletin işleyişinde başlıca amildir. Bu kadronun faaliyet sahası zamanla artmaktadır. Burada bürokratik bir inkişaf ve yayılma karşısında bulunmaktan ziyade siyasî zaruretlerin umumî bir genişlemesi vi bin netice Devlet vazifelerinin ve salâhiyetlerinin tezayüdüle karşılaşılıyor.

Yüksek idare sınıfının vazifeleri 1920 de yapılan umumî ıslahatta şöylece tarif edilmiştir:

«Siyaseti çizmek, hükümet makinesinin işleyişini, koordinasyonunu tanzim etmek ve amme hizmetleri idarelerinin umumî idare ve murakabelerini deruhte etmek.»

Görülüyor ki burada resmî ve umumî bir tarif karşısında bulunuyoruz. Bu; İdarî faaliyetin esasına değil metotlarına taallûk eden bir ifade tarzıdır.

Bulduğumuz asrın umumî cereyanına bakarak bu esas ve cevherleri arayacak olursak görürüz ki İdarî faaliyet yalnız hacmini ve sahasını genişletmekle kalmamış, bizzat karakterinde bariz bir tahavvül kaydetmiştir. İdare bugün tamamen sosyal meselelerle meşguldür. Bir parlamen statüsünde şeklini bulan her İçtimaî terakki merhalesi bu statünün tatbikini temin için amme hizmetlerinin tevsiine müncer olmuş, amme hizmetinin her genişleyişi de yüksek idareyi elinde tutan sınıfın karakter ve vazifelerinde bir tahavvül yolu açmıştır.

1902 maarif kanunu ve bunu takip eden kanunlar İngiliz devletinin maarif hizmetlerinin mahiyet ve sahasını değiştirmiştir.

Tekabüldük 'kanunları, sigorta kanunları, iskân kanunları diğer sosyal hizmetlere yeni ufuklar ve yeni faaliyet sahaları açmıştır.

1913 - 14 senelerinde maarif ve diğer sosyal hizmetlere ayrılan tahsisat miktarı 38,000,000 sterlin idi. 1933 - 34 senesinde 200,000,000 isterimi geçmiştir.

İhtiyaçlar yeni idareleri, yeni nezaretleri doğurmuştur. Meselâ, 1916 da İş nezareti kuruldu. Birçok nezaretler yeniden teşkilâtlandırıldı. Meselâ Mahallî İdareler idaresi, 1919 da Sıhhiye nezareti oldu.

1915 den itibaren ekonomi sahasında ileri adımlar attı mı? Yeni komisyonlar, ofisler daireler kuruldu. Bilhassa 1930 dan sonra bu hususta çok ileri gidildi. Bu İktisat müesseseleri mahdut manada her hangi hükümet daireleri meyanında telâkki edemeyiz. Fakat tetkik ettiğimiz sınıfın vaziyetini iyice anlamamız için bu yeni inkişaf hareketlerinin mevcudiyetlerini ve tesirlerini anlamamız lâzımdır. Filhakika ancak bu suretledir ki yüksek idare sı-

nıfın sosyal ve ekonomik vazifelerdeki yerini ve rolünü görebileceğiz.

Şurası bir hakikattir ki sosyal ve ekonomik meselelerle doğrudan doğruya alâkadar olmayan bazı daireler mevcuttur. Meselâ: Hariciye nezareti, Harbiye nezareti, Bahriye ve Hava nezaretleri gibi. Fakat diğer sahalarda her daire bu meselelerle alâkadardır. Bütün nezaretlerin millî hayat üzerindeki tesirleri muhtelif noktalardan tetkik edilebilir. Burada bizim hatırımıza iki sual gelebilir:

1) Bu kadronun azası, müktesep tahsil ve terbiyesi ve İçtimaî tecrübesi ile çok mühim olan vazifeleri ifaya muktedir ve bu hususta tamamen mücehhez midirler?

2) Müteakip yıllardaki fikrî ve meslekî inkişafı, İçtimaî tecrübelerinin fazlalaşması ile bu kabiliyet ve iktidarlarını tekâmül ettirilebilecekler mi?

Hiç şüphesiz birinci sual, tayin meselesini, ikinci sual de tayinden sonraki yetişme meselesini ortaya çıkarmaktadır.

İngiliz idaresini elinde tutan sınıfın fikrî ve şahsî standardı ve aynı zamanda mesleğine karşı merbutiyeti ve hangi partiden olursa olsun, nazıra sadakati üzerinde söylenilecek söz bulunamaz. Bu meselede tayin sisteminin rolü mühimdir.

İngiliz idare âmirleri sınıfına tayin meselesinde başlıca iki prensip vardır:

1) Serbest müsabaka imtihanı prensibi.

Bu müsabaka imtihanı İngiliz tayin sisteminin esasını teşkil eder. Bu anane o kadar kökleşmiştir ki bunun kolay kolay terkedileceği pek beklenilemez. Nitekim aleyhinde bazı bazı yapılan tenkitler ve münakaşalar hiç bir netice vermemiştir. İngilizler serbest müsabaka imtihanlarının neticeleri ne kadar acı ve sert olursa olsun kendilerini şahsî himayelerden ve adam kayırma teşebbüslerinden kurtardığı için bu usule sınıksız sarılmışlardır.

2) İkinci prensip birincisine tâbi olmakla beraber ondan daha az ehemmiyetsiz değildir. Bu prensip namzedle-

ra imtihan esnasında herhangi mevzu grupları arasında intihap serbestisini vermektedir.

Bu vaziyet Üniversitelerde her hangi grup dersler üzerinde bir taraflı meşguliyetleri önlemekte bir muvazene husule getirmektedir. Talebe Üniversitelerde her hangi bir vazifeye gireceği sırada kendisine lüzumu olmayacak bir ders grubu üzerinde zoraki bir çalışmaya mecbur kalmıyor. Bu, kontinan Avrupası ve Amerika'daki sisteme tamamen yabancı fakat çok şayanı dikkat bir usuldür.

İmtihandaki numara vaziyetine daha yukarı ki fasıllarda temas ettiğimiz için burada tekrara lüzum görmüyoruz.

Burada gayet mühim bir sual hatıra gelecektir: Serbest müsabaka imtihanları sistemi idare hizmetlerine hakikaten uygun namzetlerin seçilmesini mümkün kılıyor mu?

Bu sualın cevabını ararken, derhal İngiliz Üniversitelerine teveccüh etmek zarurî olacaktır. Zira yukarı ki fasıllarda da işaret ettiğimiz gibi alelumum İngiliz memurlarının tayin sistemi mektep sistemi ile mütevazın olarak inkişaf etmiştir. Yani İngiliz Üniversitelerinin yetiştirdiği talebe standardının en yüksek derecesine vasıl olanlar bu sınıfa almıyor demektirler.

Bu sınıfa duhul yaşı umumiyetle 24 ile 28 olarak tensip edilmiştir. Bu vaziyet kadroya her sene enerjik şahsî teşebbüs ve umumî görüş itibariyle ileri bir grubun girmesini garanti ediyor.

Kadın memurlar bu imtihanlarda pek az muvaffak oluyorlar. 1936 senesi imtihanlarında dört kadın muvaffak olmuştur.

İkinci mesele bu sınıftaki memurların vazifeye geçtikten sonraki yetiştirilme meselesi idi.

Burada birçok usuller mevzuu bahis olabilir.

- 1) Tecrübeli bir memur yanında staj usulü.
- 2) Bilfiil iş başında yetiştirilme usulü. (İş nezaretinde, Dominyon ve Müstemleke idaresinde ve bilhassa Pos-

ta idaresinde tatbik edilen usul).

3) Muhtelif sistem ki her iki usulü de ihtiva etmektedir. Bu usul henüz inkişaf etmiş değildir.

İkinci sistem Posta idaresinden başka bugün Dâhiliye nezaretinde geniş bir tatbik sahası bulmuştur. Namzetler vilâyet teşkilâtında bilfiil iş başına geçirilerek yetiştirilmektedirler. Mahallî idarelerdeki mesai bu hususta bilhassa müfit olmaktadır.

XII — ORTA VE TÂLÎ MEMURLAR SINIFLARI.

İngiltere'de memur miktarının çok büyük bir ekseriyetini orta ve aşağı memur sınıfları teşkil eder.

Orta sınıfı teşkil eden «Executive Class» a duhul için lise (kolej) tahsili lâzımdır. Giriş yaşı 18 - 19 olarak tespit edilmiştir. Müsabaka imtihanı şarttır.

Aşağı sınıfı teşkil eden «Clerical Class» a duhul yaşı 16 - 17 olarak kabul olunmuştur. Bu sınıfa girmek için de kolej in ilk sınıflarını bitirmiş olmak lâzımdır.

Executive sınıfındaki memurların miktarı 16.000 kadardır.

Clerical sınıfın yani haftalık ücretle çalıştırılan memurların miktarı 60.000 dir.

Clerical sınıfa girmek için imtihan mecburidir. Londra'da bu sınıfa ilk giren bir memur senede 85 sterlin alır. On iki sene zarfında bu maaş 250 sterlini bulur. Yirmi sene sonra, nihayetinde 350 sterline kadar çıkar. Kadınlar için azamî miktar 262 sterlidir. Vilâyetlerde bu maaş daha azdır. Görülüyor ki maaş nispetleri ayrı ayrıdır. Hayat pahalılığı meselesine İngiliz maaş bareminde buna çok ehemmiyet verilmektedir.

Clerical sınıfta iki türlü terfi mevcuttur.

- 1) Executive sınıfına terfi.
- 2) Aynı sınıfın yüksek derecesine terfi.

Bu sınıfa girmek için müsabaka imtihanları mecburidir. Harbin sonunda harbe iştirak eden eski memurların tekrar hizmete girişinde bazı müsaade kârlıklar ve kolaylıklar gösterilmiştir.

Hizmete geçirildikten sonra bazı dairelerde yetiştirme ve tekâmül kursları sistemi tatbik ediliyor. Maliye memurluklarında ve vergi müfettiş muavinliklerinde bu usul caridir. Muhasebe ve vezne işlerinde çalışanlar da Londra İktisat İlimler mektebinin tertip ettiği akşam kurslarına devam ediyorlar. Üç sene devamdan sonra ayrı bir imtihana tâbi olarak terfi hakkını kazanıyorlar.

Fakat bu mecburî kurs usulü istisnaîdir. Umumiyetle memurun terfii âmirin kararma bırakılmıştır.

VI İsviçre memurin Kanunu

3 HAZİRAN 1927 TARİHLİ FEDERAL

MEMURİN KANUNU [*]

Fasıl I.

TARİF VE TAYİN

Federal heyet ve bu heyete tâbi bir daire, federal mahkeme veya federal sigorta mahkemesi tarafından tayin edilen ve bu kanunun çizdiği gayelere göre çalışan her hangi bir şahıs memur addedilir.

Federal heyet memur statüsünü haiz kimselerin işgal ettiği vazifelere müteallik bir liste hazırlar. Bu kadro tasdik için federal meclise arz edilir.

Madde 2

İsviçre tâbiyetini haiz ve iyi şöhreti olan herkes memur olmağa hak kazanır. Medenî hukukundan ıskat veya bu hukuku muayyen müddetle kullanması menedilen veya memur olmağa ehliyetsizliği anlaşılan bir kimse bu âdemi iktidar devresi esnasında memur hukukunu istihsal edemez.

Federal heyetin rıza ve muvafakatiyle İsviçre vatandaşı olmayan her hangi bir şahsa istisna en memur hukuku bahşedilebilir.

1*1 İngilizce metninden tercüme edilmiştir. H. S. A.

Madde 3

Tayin münhal memuriyetler için umumî bir müsabaka ile yapıp İmtihanın neticesi gayri kâfi ise tayin yapan salâhiyetkar makam yeni bir müsabaka imtihanı emredebileceği gibi imtihansız tayin yoluna da gidebilir.

Federal heyet müsabaka imtihanına müracaat etmeksizin tayinleri mümkün olan vazifeleri işaret eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi olan dairelere verebilir.

Madde 4

Tayinler bazı şeraite tâbi bulunabilir. Bilhassa yaş, ehliyet, evveli tahsil, İsviçre ordusunda hizmet. Aynı zamanda bir imtihan veya mülâzemet devresinin neticesine tâbi kılmayabilir.

Diğer federal memuriyetleri kabul mükellefiyeti hususî bir vazifeye tayin ile kaldırılabilir.

Federal heyet muhtelif memuriyetlere tayin için lâzım olan hususî şeraiti tespit eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi olan diğer dairelere verebilir Federal mahkeme ve federal sigorta mahkemesi kendilerinin tayin ettiği memurlara ait şeraiti tespit ederler.

Madde 5

Federal heyet ikinci ve üçüncü maddelerdeki şerait dairesinde memurları tayin eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi olan dairelere verebilir.

Federal mahkeme ve federal sigorta mahkemesi kendi memurlarını tayin eder.

Federal demir yolları memurlarını tayin salâhiyeti demir yolları teşkilâtını idare eden federal mevzuatta gösterilen makamlara aittir.

Fasıl II

MEMURLARIN UMUMÎ VAZİYETİ

Madde 6

Memuriyet müddeti üç senedir. Federal kanunun hususî ahkâmı daha uzun bir müddet tespit edebilir.

Üç senelik müddetin ortasında bir tayin vuku bulursa bu müddetin sonunda vazife nihayet bulur.

Madde 7

Aşağıdaki hususta taallük eden hususlarda federal kanunlarda ve dekorelerde tadilât yapılmaz:

- a) Yemin meselesinde
- b) Akrabalık dolayısıyla mevcut memnuiyetlerde

Madde 8

Memurlar bulunduğu hizmetteki tayin makamının gösterdiği yerde ikamet etmeğe mecburdurlar. Salâhiyettar makamın rızası ve müsaadesi olmadan ikametgâhlarını diğer bir yere nakledemezler#

Madde 9

Hizmet veya personelin müsmir faaliyeti sebepleri ile memur, memuriyet müddeti içinde nakledilebilir. Veya üzerinde meslekî bilgisinin veya maharetinin bulunduğu vazifelerle tavgif edilebilir.

Madde 10

Federal heyet, demir yollarında ve diğer nakliyat hizmetlerinde çalışan gündelikçilere ait mevzuata tâbi olmayan memurların günlük iş saatlerini tespit eder.

Federal mahkeme ve federal sigorta mahkemesi kendi memurları için bu şeraiti tespit eder.

Hizmet icap ettiriyorsa memurlar mutat mesai saatinden fazla çalıştırılabilirler.

Madde 11

Federal heyet memurların meslekî yetiştirilmeleri hakkındaki ahkâmı tespit eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere verebilir.

Madde 12

Memurların maaş derecesinden daha yüksek bir maaş derecesine tayinleri terfi addedilir.

Terfi hizmetin ihtiyaçlarına göre tanzim ve idare olunur. Bir imtihanın neticesine tâbidir.

Federal heyet terfi ahkâmını tayin eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere de verebilir.

Madde 13

Cemiyet kurma hakkı, federal kanunu esasının tespit ettiği hudutlar dâhilinde memurlara temin edilmiştir.

Bununla beraber, memurlar amme hizmetlerinde greve müsait veya grev şeklini kullanan veya devlet için gayri meşru veya zararlı gayeler takip veya vasıtaları istimal eden cemiyetlere iltihak ve iştirak edemezler. Bu hükmün tatbiki münhasıran federal heyete aittir.

Madde 14

Memurlar, salâhiyetkar makamın müsaadesi olmadan umumî bir mesuliyet deruhte edemezler.

Bu müsaade, şart ve kayıt altında verilebildiği gibi, reddedilebilir, tehdit edilebilir veya bu umumî mesuliyetin icrası memurun vazifesi ile tedahül eder veya resmî Vaziyeti ile gayri kabili telif bir hal alırsa geri alınabilir.

Umumî bir mükellefiyeti kabul müsaadesi reddedilen bir memur üzerinde hiç bir amme hukuku cezası tatbik edilmez.

Umumî mesuliyetlerin icrası, maaş tenzilini intaç edebilir, istirahat günlerinin veya tatil müddetinin miktarını azaltabilir. Şu şartla ki hizmetten ayrıldığı müddet senede on beş günden fazla olsun.

Federal heyet müsaadeye salâhiyetkar makamları gösterir. Usulü tespit ve bir müsaadeden istifade eden memurun vaziyetini tayin eder.

Federal mahkeme memurları için müsaade bu mahkeme tarafından verilir.

Madde 15

Federal memuriyet vazifeleri ile bir memurun yaptığı ikinci bir vazife veya ailesinden birinin her hangi bir meşguliyeti arasında, resmî vazifesini ihlâl edecek ve resmî vaziyeti ile telif edilemeyecek bir hal varsa memnuiyet mevcuttur.

Aşağıdaki haller federal memuriyet ile kabili telif değildir. /

- a) Her hangi sınaî veya ticarî teşebbüste vazife kabul etmek,
- b) Bir lokanta veya kahve işletmek ve memurun evinde oturan ailesinden biri tarafından alkollü içkiler ticareti yapılmak.

Federal heyet diğer meşguliyetler için hangi vaziyetlerde müsaadenin lâzım olduğunu tayin eder.

Memurlar aşağıdaki hallerde hususî müsaade almaya mecburdurlar:

- a) Her hangi ferî kârlı bir işe girişmek,
- b) İdare meclislerinde bir vazife kabul etmek veya her hangi bir kumpanya idaresini deruhte etmek,

Kendi âzasına İktisat menafi temin maksadıyla kurulan müteakabil yardım korporasyonları veya müesseseleri yukarıdaki fıkrada kâr gayesiyle müesses kumpanyalar âdadına dâhil addedilmezler.

Madde 16

Memurların vazifeleri ifa sırasında veya vazifelerine müteallik ihtiraları konfederasyona aittir:

- a) Memurun iş sahası veya hizmet mükellefiyetleri içindeki ihtiraları
- b) İhtira resmî tecrübelerin neticesi olduğu zaman,
- c) İhtira millî müdafaa nokta nazarından kıymeti haiz olduğu zaman,
- d) Tayin makamı ihtirani sahibi kayıt ve şartını muhafaza ederse.

İhtira hakikaten İktisat veya askerî ehemmiyeti haiz olursa memur hakkaniyetle tayin edilen hususî bir ikramiyeye müstahaktır.

İkramiye tespit edildiği zaman konfederasyon tarafından çalıştırılan diğer zarurî mesai elemanlarının ve devletin masrafı hesap edilir.

Memura ikramiye verilmiyorsa salâhiyettar makam miktarı takdirine kalmış bir miktar para verebilir.

Madde 17

Memur tayin makamı tarafından tespit edilen kariyerde ikamet etmeğe mecburdur.

Memur bu meskenlerin kirasını vermeğe mecburdur. Bu meskenlerin fayda ve mahzurları kiranın takdirinde hesaba katılır.

Federal heyet meskenlerin tevzini ve kiraların takdirini tespit eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere verebilir.

Madde 18

Memurlar kendilerine verilen üniformayı giymeğe mecburdurlar.

Federal heyet üniformanın itası ve ikrası şekillerine ait ahkâmı tespit eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere tevdi edebilir.

Madde 19

Federal heyet konfederasyona ait ve konfederasyon tarafından idare edilen hatlardaki nakliyata müteallik ahkâmı tespit eder.

Nakliyat kolaylıklarının tahdidi bir ikramiyeye hak bahşetmez.

Madde 20

Federal heyet büroların tasnifine müteallik ahkâmı tespit eder. Bu salâhiyeti kendisine ait dairelere tevdi edebilir.

Fasıl III

MEMURLARIN VAZİFELERİ

Madde 21

Memurlar bütün vakitlerini memuriyete hasretmeğe mecburdurlar.

Memurlar birbirlerine yardım etmeğe mecburdurlar ve betahsis tavzif edilmeseler bile hizmet dâhilinde icabında yekdiğerlerinin yerine kaim olmağa mecburdurlar.

Madde 22

Memurlar hizmet mükellefiyetlerini sadakatle ve şuurla ifaya, her şeyi konfederasyonun menfaatlerine uygun ve ahenktar olarak yapmağa ve konfederasyona mazarrat iras edecek her hareketten tevakkîye mecburdurlar.

Madde 23

Memurların grev yapması veya diğerlerini greve teşvik etmesi memnudur.

Cemiyetler ve kooperatifler greve iştirak etmediğinden dolayı bir memuru azalıktan ihraç veya İktisat menfaatlerini ihlâl edemezler

Cemiyetler veya kooperatiflerle bu memuriyete aykırı anlaşmalar batıldır.

Madde 24

Memurlar, vazifelerinin icap ettirdiği şekilde, vazife dâhilinde ve haricinde birbirine hürmetle' mükelleftirler. Madun mafevke, mafevk maduna ve alelumum birbirlerine nezaketle muameleye mecburdurlar. Halk ile olan resmî temaslarında aynı vazife ile mükelleftirler.

Madde 25

Memurlar mafevklerinden sadır olan makul resmî emirleri şuurla icra etmeğe mecburdurlar.

Mafevk memurlar verdikleri emrin akabinde mesuldürler,

Madde 26

Memurlar vazifelerine ait hususlarda kendileri için veya başkaları için hediye veya diğer menfaatleri istemeleri, kabul etmeleri veya vadetmeleri memnudur.

Üçüncü şahısların hediye veya diğer menfaatleri memurların müsamahası ile talep, kabul veya vadetmeleri memnudur.

Memurların, mahiyetleri veya hususî emirler sebebiyle mahrum olarak telâkki edilen resmî işleri ifşa etmeleri memnudur.

Devlet esrarının ifşası memnuiyeti vazife nihayet bulduktan sonra da devam eder.

Madde 28

Memurlar ancak salâhiyettar makamların müsaadesi ile mükellefiyetlerine ait hususiyetlerde şahitlik ve ehli hibrelik yapabilirler veya taraf teşkil edebilirler

—

Bu müsaade, hizmet müddeti bittikten sonra dahi mecburidir.

Federal heyet, salâhiyettar makamın müsaade vereceği veya reddedeceği hususatı tespit eder. Müsaade, memleketin umumî menfaatleri dolayısıyla veya idarenin ciddî sebepler altında bulunması hasebiyle reddedilebilir.

Federal heyet salâhiyettar daireyi tayin ve usulü tanzim eder.

Fasıl IV

VAZİFEERİN İHLALİ; NETİCELER

Madde 29

Memurlar, kasten veya ihmal veya dikkatsizlik neticesi olarak resmî vazifelerinin ihlali ile neticelen fiillerden dolayı konfederasyona karşı mesuldürler.

Konfederasyon federal kanunların hususî ahkâmına tevfikân üçüncü şahıslara karşı mesul ve memurlara rücu hakkını haizdir. Bu rücu hakkı hizmet müddetinin, hitamından sonra dahi devam eder.

Bundan başka, gayri kanunî tasarruflardan doğan mükellefiyetlere ait borçlar hukuku ahkâmı bundan evvelki iki fıkra üzerine vuku bulacak taleplere kabili tatbiktir.

Madde 30

Kasten veya ihmal suretiyle veya dikkatsizlik neticesi olarak memuriyet vazifelerini ihlâl eden memurlar inzibatî cezaya müstahak olurlar.

İnzibatî ceza zarar ve ziyan üzerine müessir olmayacağı gibi, memurların icra mesuliyeti üzerine de müessir değildir

İnzibatî cezanın tayini esnasında aynı hâdiseden dolayı menfur aleyhine adlî bir dava ikame edilirse inzibatî cezaya ait hüküm menafî memurun vazifesinden ayrıntısı ile zarara uğramadıkça adlî davanın neticesine kadar talik olunur.

Memur aleyhine açılan hukukî veya cezaî bir dava ister mahkûmiyet ister beraat ile neticelensin salâhiyettar makam aynı hâdiselere ait esasta üzerinde inzibatî ceza tayini hakkını muhafaza eder.

Madde 31

İnzibatî cezalar şunlardır:

- 1) İhtar.
- 2) 100 frank'a kadar maaş kafi.,
- 3) Nakliyat kolaylıklarından mahrumiyet.
- 4) Maaş tenzili veya mahrumiyeti ile muvakkat vekâlet emrine alınma.
- 5) Aynı derecede veya daha aşağı maaşla mecburî nakil, icabı halinde, mesken tazminatının tenkisi veya tamamen mahrumiyeti.
- 6) Maaş tenzili,
- 7) Maaş camlarından kısmen veya tamamen mahrumiyet. Veri:

8) Vekâlet emrine alınma.

9) Azil.

Yukarıda gösterilen şekiller haricinde başka bir inzibatî ceza tayin edilemez. Her ceza azil tehdidi ile müşterek olabilir.

İstisnâî ahvalde, birkaç inzibatî ceza birden verilebilir.

Vekâlet emrine alınma ve azil ancak memurun memuriyet vazifelerini ciddi ve devamlı ihlâli takdirinde tatbik olunabilir.

Federal heyet yukarıdaki fıkralara ait kısım ahkâmını tanzim eder.

Madde 32

İnzibatî ceza ancak tahkikat neticesinde verilebilir.

Memur izahat talebinde ve daha fazla tahkikat isteğinde bulunabilir. Ve kendisini müdafî edebilir.

Memurlar, inzibatî hususlarda, 59 uncu maddenin ikinci fıkrasında tespit edilen şerait dairesinde bir mümessilin muavenetinden istifade edebilirler.

Beş sene evvel verilmiş olan inzibatî cezalar yeni verilecek inzibatî cezaların tayininde nazarı itibare alınmaz.

İnzibatî cezalar mucip esbap gösterilmek şartıyla tahrirî olarak memura tebliğ edilir. İhtar şifahen verilebilir.

Madde 33

Federal heyet memurlar için en yüksek inzibat meclisidir.

İnzibatî salâhiyetini kendisine tâbi dairelere tevdi edebilir.

Federal mahkeme memurlarına ait hususlarda aynı salâhiyeti haizdir.

İnzibatî hususlarda komisyonlar teşkili mümkündür.

Federal heyet salâhiyet ve usulü tespit eder. İnzibat komisyonlarının teşkilâtını tanzim eder,

Madde 34

Federal ordu için müesses mahkemeler ve ceza usulü askerî kaza altında memurların inzibatî salâhiyeti mevzuu bahis olduğu müddetçe mahfuzdur. Aynı veçhile federal hudut kadrosunun memurları mevzuu bahis olduğu zaman aynı ahkâm mahfuzdur.

Madde 35

Memurların cürüm ve sair sebeplerle cezai mesuliyeti federal kanunun hususî akarı ile tanzim edilir. Askerî kaza teşkilâtına ait kanunun, askerî ceza kanunu ahkâmı askerî kaza sahasının dâhilindeki memura, kabili tatbiktir_

Madde 36

Memuriyetlere karşı işlenen cürümlere ait federal kanunun cezaî ahkâmı suç ecnebi memlekette işlendiği vakit kabili tatbiktir.

Tecavüzün vuku bulduğu kanunun ceza mahkemeleri bu davaları görmeğe salâhiyetlidirler. Bununla beraber, federal heyet bu davaları federal mahkemeye nakledebilir.

Fasıl V**MEMURLARIN HAKLARI**

Madde 37

Memurların maaşları aşağıdaki derecelere göre tanzim edilmiştir. (Burada yirmi altı maaş derecesi vardır. Azamisi, 13400 - 17000 frank. Asgarî 2700 - 3900 franktır).

İstisnaî olarak, tayin ile salâhiyettar makam, federal heyetin muvafakatini almak şartıyla maaşlarda azami miktarın °J0 20 sini tecavüz suretiyle zam yapabilir.

Hayat standardının vasatiden düşük olduğu yerlerde azami ve asgarî teşebbüsler üzerinde asgariden 100

frank, azamiden 120 frank tenzil edilir. 2700 frank olarak tespit edilen asgarî maaş bu tenzilden muaf tutulmuştur.

Hayat pahasının vasatiden yüksek olduğu yerlerde birinci fıkrada tespit edilen maaşın üstünde mesken tazminatı verilir. Bu tazminatın senelik miktarı şu şekilde tespit edilmiştir:

Mıntika	Lise mezunları için	Evliler için
	Frank	Frank
1	90	120
2	180	240
3	270	360
4	360	480

Mahallerin mesken tazminatına göre tasnifi vasati hayat pahası esası üzerinedir.

1500 metre irtifamda olan mahallerde bu tazminat tezyit olunabilir.

Memurlar ikamet ettikleri yer için tespit edilen mesken tazminatını alırlar. Kendi evleri olan dullar ve boşanmış memurların evli memur] ara verilen tazminata hakları vardır.

Mmtakaların tasnifi hususlarına ait diğer kaideler federal heyet tarafından tespit edilir. Bu her idari devre başlangıcında yapılır.

Madde 38

Her daire federal heyet tarafından yirmi altı maaş sınıfının birine ithal edilmiştir.

Memuriyetlerin tasnifi için tahsil seviyesi, vazife, mesuliyet ve salâhiyetlerin derecesi hesaba katılacaktır.

Aynı şeraiti haiz memuriyetler aynı maaş sınıfına ithal edilir.

Aşağıdaki memurların senelik maaşları federal heyet tarafından her defasında ferden ve tayin esnasında tespit olunur.

a) Federal devlet demir yolları umum müdürleri ve posta ve telgraf umumî müdürü için azami 2500 frank kadar_

b) Bazı muntika demir yolları müdürleri ve konfederasyon ve federal demir yolları umumî idare şube müdürleri için azami 20,000 frank kadar,

Madde 39

İlk maaş tayin esnasında tespit olunur.

İlk maaş, kaide olarak, menfurun ait olduğu sınıfın asgarî derecesine tekabül eder. Bu asgarî miktar, bazı meşru hususî hallerde meselâ diğer memuriyetlerindeki muvaffakiyeti, tahsil seviyesi, hususî istidat ve kabiliyetleri ve bilgileri sebebiyle tezyit olunabilir. Memur yirmi yaşını henüz ikmal etmemişse bu asgarî tenkis dahi edilebilir.

Madde 40

Azamî miktara varıncaya kadar, memur her senenin başlangıcında mutat zamma nail olur.

Mutat zam miktarı, bir maaş sınıfının asgarisi ile azamisi arasındaki farkın beşte birine muadildir. Bu zam tam hizmetle geçen her sene için asgarî 100 franktır. Bu miktar memur sene nihayetinde ait olduğu sınıfa göre hesap edilir.

Zam zamanı geldiği zaman eğer memurun her hangi bir derecede bir seneden az hizmeti varsa bu zammın miktarı cari sene içinde itmam; edilen hizmet müddetine nispetle tespit edilir. Ayların küsuru hesap olunmaz_

Memuriyetten uzun süren ayrılmalar olursa zam, müteakip yılın başlangıcında tenzil olunabilir veya hafzedilebilir.

Federal heyet, bu zammın tenzil veya hafzına ait kaideleri tespit eder.

Madde 41

Terfie müstahak memurlar istisnaî bir zamma hak

kazanırlar. Bu zammın miktarı memura mevdu mesuliyetlerle istidat ve kabiliyeti esas tutularak tespit olunur. Bu miktar en az yeni memuriyet için tespit eden mutat zamma müsavi olur. Yeni memuriyet için asgarî maaş miktarı eski maaşı geçerse aradaki fark fevkalâde zamma ithal edilir.

Terfi hususunda istisnâî zamlar mutat zamlarda hesap edilmez.

Federal heyet istisnâî zamların terfiden müstakil olarak yapılacağı halleri tayin eder.

Madde 42

Hali icapları zorluyorsa, İsviçre tabiiyetinde olan ve ecnebi memleketlerde ikamet eden memurlara maaştan müstakil olarak hususî hayat tazminatı verilir. Federal heyet bu kaidenin tatbikatını tanzim eder.

Madde 43

Memurlar malik oldukları, on sekiz yaşın dununda ve ücretle çalışmayan her çocuk için bir tazminat almağa müstahaktırlar. Bu tazminat her çocuk için senede 120 franka baliğ olur. Federal heyet bu maddenin şümulüne giren çocukların kim, olduğunu tayin eder.

Tazminata müstahak olan memur tarafından bakılan çocuklardır. Federal heyet memurun çocuğu tamamen bakmadığı zaman çocuk tazminatının tamamen veya kısmen verileceği hallerini tespit eder.

Madde 44

Federal heyet masraf ve tazminatın verilmesi şeraitini tayin eder:

- a) Resmî seyahat, memurun vazifesinin bulunduğu mahal haricinde istihdamı. Seyahat eden memurlar için munzam masrafları da dâhil olmak üzere.
- b) Nakil veya ikametgâh tebdili esnasındaki ev eşyasının nakli

- c) Gece hizmeti
- d) Muhtelif federal dairelerde aynı zamanda çalışmak.
- e) Fevkalâde vazifeler.
- f) Daha yüksek bir sınıfta bulunan bir vazifeye vekâlet.

Parça işler için ücret listesini ve hususî ücretlere ait teferruat federal heyet tarafından tanzim edilir.

Federal heyet tediyede âdilâne hareket etmek şartıyla, bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere tevdi edebilir.

Madde 45

Maaşa istihkak, memurun vazifesine girdiği günden itibaren başlar. Hizmeti terk ettiği günde nihayet bulur.

Mesken ve çocuk tazminatı bu kanunun bahis ve federal heyetin tayin ettiği şeraitin ifa edildiği gün başlar. Bu şeraitin ortadan kalktığı gün nihayete erer.

Maaş, mesken tazminatı ve diğer tazminatlar aylık olarak verilir.

Federal heyet şu hususatı tanzim eder:

- a) Maaş, mesken tazminatı ve hastalık, kaza, askerî hizmet, mezuniyet ve diğer sebeplerle vuku bulacak tazminat hakkı.
- b) Bu kanunun ruhuna uygun olarak kıdemin hesabı.

Memurun maddî ve zihnî malûliyeti, bilhassa sağırılık, körlük, kötürümlük gibi haller dolayısıyla nakledilirse, malûliyeti kendi ihmal veya dikkatsizliği neticesi olmadıkça, idari devrenin nihayetine kadar maaşa istihkak kesp eder.

Madde 47

Ölen memurun maaşı konfederasyonun sigorta tazminatına ilâve olarak, ölümden sonra bir ay için varislerine verilir.

Bu varisler muhtaç iseler bu maaş azami bir sene için verilebilir:

- a) Memurun malûliyeti takdirinde.
- b) Ölüm halinde, memurun baktığı kimselere.

İkinci fıkra şümulü içinde maaş tediye miktarı

ve konfederasyon sigorta idaresinin o andaki kıymet üzerinde tediye miktarı memura verilen bir yıllık (öldüğü yıl) miktarı geçmeyecektir.

Mesken tazminatı, ecnebi memleketler tazminatı ve çocuk tazminatı maaşa istihkaka ithal edilmiştir.

Federal mahkeme, maaş ikramiyesi tediyyatını yapmağa salâhiyyetler dairesi tayin ve birinci ve ikinci fıkraların şümulüne giren varis hukukuna malik kimseleri tespit eder. Federal mahkeme veya federal sigorta mahkemesi memurlarının ölüm veya maluliyet halinde maaş ikramiyesi tediyyatı bu mahkemelerin salâhiyyeti dâhilindedir

Madde 48

Bu maddenin ikinci fıkrasının ahkâmı müstesna olmak üzere, memurlar, malûliyet, ihtiyarlık, ölüm hallerine karşı konfederasyonun sigorta dairesinden birine sigorta edilirler.

Konfederasyonun gerek sigorta olana ve gerekse sigorta şeraitine ait mükellefiyetleri hususu federal mevzuat ile tespit edilir.

Dul ve yetimlere verilecek para veraset vergisine tâbi değildir.

Kasti olarak yapılan zararlardan dolayı konfederasyona olan borçların tevkiyatı, konfederasyonun sigorta temettülerinden yapılabilir, ancak bu temettüler tediye edilen kimsenin veya ailesinin zarufi ihtiyaçlarına mahsus olmaması lâzımdır. Bu tevkiyat sigorta olan kimsenin varislerine ait hisseden yapılamaz. Borçlar kanunu ahkâmı, takasın cereyan ettiği şeraite kıyasen kabili tatbiktir.

Federal heyet memurların hastalığı ve kazaya uğraması hallerinde konfederasyonun yardımlarına ait kava idi ihzar eder. Hastalık halinde hususî sigortalar tesisi ve konfederasyonca tanınmış bir sigortada sigorta edilmesini mecbur kılabilir.

Beşinci fıkradaki salâhiyetleri, federal heyet kendisine tâbi olan diğer dairelere tevdi edebilir.

Tayin makamı konfederasyonun hizmetinde yirmi beş sene hizmet eden memurlara bir aylık maaş ikramiyesi verebilir.

Aynı miktar ikramiye kırk senelik hizmetten sonra da verilebilir.

Madde 50

Memurların yıllık mezuniyete hakları vardır.

Demir yollarında ve diğer nakliyat idarelerindeki iş müddetlerine ait federal mevzuata tâbi olmayan memurlar için federal heyet tarafından şu hususta tespit edilir:

- a) Mezuniyetin müddeti.
- b) Hastalık, kaza, askerî hizmet ve diğer sebeplerle olan ayrılışların derecesi.
- c) Mezuniyetin verilebileceği şerait.

Federal mahkeme ve federal sigorta mahkemesi kendi memurlarına ait hususta aynı salâhiyeti haizdir.

Madde 51

Memurlar, salâhiyettar makamdan memuriyete ait angajmanlarının münhasıran mahiyet ve devamını gösteren sertifikayı istemek hakkına maliktirler.

Memurların sarîh talepleri üzerine bu sertifikada hizmetin keyfiyeti ve memurun hat ve hareketi de zikredilir.

Madde 52

Görülen lüzum ve esbaba müsteniden tayin makamı mâni tedbir olmak üzere memurun vekâlet emrine alın-

masını emredebilir. Bu emir maaşın, meslek tazminatının diğer tazminatların tenzili veya katını da ihtiva edebilir. Fakat sigortanın katını istilzam edemez.

Vekâlet emrine alınma memurun lehine nihayetlenirse bütün hukuku iade edilir.

Madde 53

Memur, tayin müddetinin nihayetinde istifasını talep ederse, tayin makamı konfederasyonun mühim menafi haleldar olmamak şartıyla, üç ay içinde muvafakat cevabı verir.

Madde 54

Tayin müddeti esnasında memuriyeti ilga edilen ve kendi iktidarına göre bir memuriyete tayin olunmayan memur memuriyetin İllğa edileceği tayin esnasında sarahaten şart koşulmamışsa bir maaşa hak kazanır.

Maaşın tespiti esnasında, konfederasyonun sigorta idaresindeki temettülerden istifade edilir.

Madde 55

Hizmet müddetinin nihayet bulmasından evvel ve vekâlet emrine alınma ve azil (madde 31 fıkralar) dan ayrı olarak tayin makamı derhal veya üç ay evvel tahriir bir ihbarla haber vermek suretiyle hizmet rabitasını tadil edebilir veya bozabilir. Bu takdirde meşru esbap gösterilmek lâzımdır.

Meşru esbap meyanında, mücerrep kabiliyetsizlik, zafiyet, 2 inci maddede gösterilen intihap kabiliyetinin zıyayı, 7 inci maddedeki memnu olan ahval, memurun daha fazla hizmette durmasının tayin makamı tarafından mahzurlu görüldüğü diğer haller vardır. Kadın memurların evlenmesi de bu meşru esbap arasına girer.

Meşru esbaba müsteniden hizmet münasebatın katı veya tadili ancak bir tahkikat neticesinde ve memurun müdafaası alınarak yapılabilir. Tayin makamının ka-

rarı esbabı mucibe ile birlikte memura yazılı olarak tebliğ edilir.

Haksız olarak hizmet münasebatım katı veya tadili halinde memurun zarar ve ziyan talebi hususundaki hakkı mahfuzdur.

Hizmet münasebatım katı veya tadili keyfiyeti malûliyeti dolayısıyla memur tarafından talep suretiyle vaki olursa zarar ve ziyan talebine hakkı olmaz.

Madde 57

Hizmet münasebeti idari devrenin (üç sene) nihayetinde hitam bulur. Tayin makamı, tekrar tayin hususunda tam bir takdir hakkına maliktir.

Tekrar tayin edilmemek kararı idari devrenin nihayetinden nihayet üç ay evvel esbabı mucibe ile birlikte memura tebliğ edilir.

İdarî devrenin nihayetinde memuriyeti teçdit ettirmek istemeyen memur idari devrenin hitamından nihayet üç ay evvel tayin makamım haberdar etmeğe mecburdur.

53 üncü maddenin 2 nci fıkraları kıyas tariki ile kabili tatbiktir.

Madde 58

İkinci fıkradaki istisna ile birlikte, federal heyet hizmet münasebatından tahaddüs eden malî olmayan kararlar hakkında son idari mahkemedir.

Federal mahkeme, federal sigorta mahkemesi ve federal demir yolları idaresi madun memurlarının malî olmayan haklarına ait kararlardan dolayı en büyük idari mahkemeyi teşkil ederler.

Madde 59

Memurların hizmet münasebatına ait ve idari ajanların salâhiyeti dâhilindeki müracaat ve istidalar basit ve süratli bir usule tâbi olacak ve bitaraf ve objektif bir gözle tetkik edilecektir.

İstida ve müracaatlar kaide olarak bizzat memur tarafından yapılmalıdır.

Madde 60

Federal mahkeme hizmet münasebetlerine ait malî taleplerin yegâne kaza merciini teşkil eder. Sigorta ihtilâflarına ait müracaatlar de bu makama yapılır.

Madde 61

İdare ve inzibatî cezalar hakkındaki federal kanun meriyet mevkiine girinceye kadar amme hukuku davalarına ait federal adlî teşkilât kanununun 183 - 88, 194, 195 ve 221 inci maddeleri kıyas tarikiyle kabili tatbiktir.

Madde 62

Fabrikalarda tatbik edilen iş mevzuatı, demir yolları ve diğer nakliyat idarelerindeki iş saatlerine ait mevzuat müstesna olmak üzere, federal heyet konfederasyon tarafından çalıştırılan ve memur statüsünü haiz olmayan eşhasa ait kaideleri tanzim eder.

13, 23 ve 53 üncü maddeler (fıkra 2 ve 3) ve 60 ncı konfederasyonun sigorta kumpanyalarından birine ait temettümden doğacak taleplere ait kaldıkça, her mesele de kıyas tarikiyle kabili tatbiktir.

Federal meclis tarafından tayin edilen federal memuriyetleri muhafaza eden eşhasın hizmet münasebatı hususî federal ahkâm tarafından idare edilir.

Birinci fıkradaki salâhiyeti, federal heyet, kendisine tâbi diğer dairelere tevdi edebilir.

Madde 63

Konfederasyon Maliye vekâletinde federal personel dairesi tesis eder.

Federal heyet mevcut vekâletlerde, bulunan dairelerle tevhit edebilir. Teşkilât ve salâhiyetleri ve konfederasyonun diğer dairelerle olan münasebatını tanzim, eder,

Madde 64

Federal personel dairesi bilhassa aşağıdaki salâhiyetlere maliktir:

- a) Bu kanunun tatbiki için federal heyetin çıkaracağı deklereleler ve emimameleri hazırlar.
- b) Konfederasyon tarafından tayin olunan personelin daha ilmi çalışmasına doğru mukarrerat ihzar eder. Veya bu gibi projelerde mütalâasını söyler.
- c) Personel ve personel sigortasına ait prensip meselelerini tetkik veya bu hususta mütalâa beyan eder.
- d) Ferdî mahiyetteki personel meselelerine ait tekliflerde mütalâa beyan eder. Tayin ve terfi maaş ve ücretlerin tespiti, mesken tazminatı, diğer tazminat, hususî ücretler, dul ve yetim aylık ve ikramiyeleri, tali meşgüliyetler, zarar ve ziyanlar, inzibatî tedbirler.
- e) Konfederasyon tarafından istihdam edilen kimselerin hizmet münasebatına ait müracaat ve davalar hak kında mütalâa beyan eder.
- f) Memurun komisyonlarının ihdasında mesai iştiraki yapar.
- g) Personel istatistikleri hazırlar.

Federal heyet bu salâhiyetlerin bazılarını diğer dairelere tevdi edebilir.

Madde 65

Federal maliye dairesinin müşavir ajanı olmak üzere bir hakem komisyonu tesis edilmiştir. Bu komisyon umumiyetle hizmet meselelerine ait mevzuatın tetkiki ile meşgul olur.

Komisyon bir reis, yirmi azadan mürekkeptir. Hizmet müddeti üç senedir.

Komisyon idarenin şubatı hesaba katılarak kurulmuştur.

Federal heyet intihap mıntıkları tesis ve intihap usulünü tanzim eder.

Madde 66

Maliye dairesinin daveti üzerine hakem komisyonun şu meselelerde mütalâasını beyan eder:

- a) Bu kanunun tatbiki için federal heyet tarafından yapılan tekliflerde,
- b) Bu kanunu tadil veya itmam için yapılan teklifler veya federal heyet tarafından çıkarılan icra talimatnameler hakkında,
- c) Personel ve maaşlar hakkında prensip meseleleri üzerinde.

Komisyonun faaliyetine ait diğer ahkâmı tanzim eder. Komisyonun maliye dairesi ile olan münasebetlerini tespit eder.

Madde 67

Dairelerde idare ajanları arasında mesai iştirakini tanzim, hizmetin daha iyi teşkilâtlandırılması işinde personelin çalışmasını temin için muhtelif dairelerde ve müesseselerde memurin komisyonları tesis edilir.

Personel komisyonlarının salâhiyet sahası münhasıran istişaredir. Merbut oldukları dairenin idare makamları tarafından yapılan talepler üzerinde mütalâasını beyan ederler.

Memurin komisyonları şu hususlarda fikir beyan eder:

- a) Hizmetin basitleştirilmesi ve tekâmülüne ait tekliflerde,
- b) Memurların yetiştirilmesi için kurulan müesseselere ait tekliflerde,
- c) Mensup oldukları dairelerin personelini alâkadar eden umumî meselelerde.

Komisyonun azası nispi temsil sistemi üzerine intihap olunur. Federal heyet bu komisyonların tesisine ait müteferrik ahkâmı tanzim eder. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere tevdi edebilir.

Madde 68

Federal heyet hükümet sıhhiye hizmetinin tesis ve işleyişine ait tedbirleri alır. Bu salâhiyeti kendisine tâbi dairelere tevdi edebilir.

Madde 69

Hali hazırdaki İdarî devre 31 Birinci kânun 1929 da bitecektir. Yeni İdarî devre 1 İkinci kanun 1930 da başlayacaktır.

Madde 70

Fiili hizmetteki memurların maaşları, mesken tazminatı ve diğer tazminatları bu kanun mevkii meriyete girdiği zaman yeniden tespit olunacaktır.

Madde 76

Federal heyet bu kanun mevkii meriyete girdiği zaman konfederasyon tarafından istihdam edilen ve memur statüsünü haiz olmayan kimselerin maaşlarını veya ücretlerini, mesken tazminatını, diğer tazminatını tespit eden ahkâmı hazırlar.

Madde 81

Bu kanunun hükümleri 1 İkinci kanun 928 den itibaren yürümeğe başlar. Bu kanunun icrasından federal heyet mesuldür.

Nakleden

Haşan Şükrü Adal

İstanbul Emniyet Beşinci şube müdürü